

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

**FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY A KULTURY**

**HLASOVÝ ROZSAH PŘEDŠKOLNÍCH DĚTÍ
A ROZVOJ JEJICH PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ**
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

JANA HUDECOVÁ
UČITELSTVÍ PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ing. Veronika Růžičková, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 22. června 2023

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala paní Mgr. et Mgr. Ing. Veronice Růžičkové, Ph.D. vedoucí mé bakalářské práce za její odborné vedení, cenné rady a připomínky, které přispěly k dokončení této práce. Dále chci poděkovat ředitelkám i učitelkám mateřských škol, dětem a rodičům za spolupráci a za možnost provést experiment v jejich zařízení.

OBSAH

Úvod	2
1 HLAS DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	4
1.1 STAVBA HLASOVÉHO ÚSTROJÍ	4
1.2 HLASOVÉ REJSTRÍKY	7
1.3 VÝVOJ DĚTSKÉHO ZPĚVNÍHO HLASU	8
1.4 ROZSAH A POLOHA DĚTSKÉHO HLASU	10
1.5 NEZPĚVNOST	12
1.6 HLASOVÁ HYGIENA	13
2 HUDEBNÍ SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI DÍTĚTE	15
2.1 HUDEBNÍ SCHOPNOSTI DÍTĚTE	15
charakteristika hudebních schopností	15
Klasifikace hudebních schopností	15
2.2 HUDEBNÍ DOVEDNOSTI DÍTĚTE	17
Charakteristika pojmu hudební dovednosti	17
Rozdíl mezi hudebními schopnostmi a dovednostmi	18
Klasifikace hudebních dovedností	18
pěvecké dovednosti	19
3 VÝZKUM HLASOVÉHO ROZSAHU A PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ	20
4 PRŮBĚH A REALIZACE VÝZKUMU HLASOVÉHO ROZSAHU VE VYBRANÝCH MŠ	22
4.1 PRŮBĚH TESTOVÁNÍ HLASOVÉHO ROZSAHU	22
4.2 VÝSLEDKY EXPERIMENTU	24
Výsledky Dívek	25
Výsledky chlapců	28
5 PRŮBĚH A REALIZACE VÝZKUMU PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ VE VYBRANÝCH MŠ	31
5.1 PRŮBĚH VÝZKUMU PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ	31
5.2 VÝSLEDKY EXPERIMENTU	33
Výsledky znalosti lidových písní	33
Výsledky pre-testu	35
Výsledky post-testu	36
DISKUSE	38
ZÁVĚR	40
RESUMÉ	41
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	42
SEZNAM LITERATURY	43
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	45
SEZNAM PŘÍLOH	I

Úvod

Téma mé bakalářské práce je zaměřeno na hlasový rozsah předškolních dětí a rozvoj jejich pěveckých dovedností, kterým bych se chtěla věnovat v budoucnu. Má práce je zaměřena na děti předškolního věku, konkrétně na děti ve věku od 4 do 7 let. Svůj výzkum jsem realizovala ve dvou třídách vybraných mateřských škol.

Toto téma jsem si vybrala, jelikož je hudba a zpěv mým největším koníčkem již od předškolního věku. Největší vášní je pro mne zpěv, kterému se věnuji neustále již od svých pěti let. Na hodiny zpěvu jsem docházela od první třídy, kde vše začalo účinkováním v dětském sboru vedeným milým panem učitelem Zdeňkem Lahodou a jeho ženou Annou Marií Lahodovou, se kterými se vídám dodnes. Vděčím jim za to, že jsem se mohla zpěvu více věnovat a být „úspěšná“ a sebevědomá ve zpěvu. Díky této zkušenosti se prohloubil můj vztah k hudbě a začala jsem do zpěvu zapojovat i hru na hudební nástroje. Samozřejmě za všechny hudební úspěchy vděčím i svým rodičům, kteří mne vždy podporovali a nevynechali ani jeden z mých koncertů, nebo divadelních představení.

Vzhledem k mému vztahu k hudbě a zpěvu bylo hudební zaměření práce pro mě klíčovou volbou. Výzkum hlasového rozsahu dětí jsem si vybrala, jelikož je to velice zajímavé téma a sama jsem se již v praxi snažila tuto oblast u dětí sledovat. Dále se ve svojí bakalářské práci zabývám rozvojem pěveckých dovedností.

Text je strukturován do pěti kapitol, v první části nalezneme podrobnou analýzu dětského hlasu, jeho rozsah, vývoj, stavbu hlasového ústrojí, zásady hlasové hygieny a v neposlední řadě popis nezpěvnosti u dětí a její důvody. Ve druhé kapitole se detailně zaměříme na hudební schopnosti a dovednosti a jejich klasifikaci. První a druhá kapitola obsahují teoretickou část práce. Ve třetí kapitole nalezneme úvod do výzkumu hlasového rozsahu a pěveckých dovedností. Čtvrtá kapitola se věnuje praktickému výzkumu hlasového rozsahu ve vybraných třídách. Poslední pátá kapitola je věnována rozvoji pěveckých dovedností a jednotlivým aktivitám pro jejich rozvoj Výsledkům jednotlivých tříd.

Cílem této bakalářské práce je s oporou o odbornou literaturu a vlastní zpěvní materiál ověřit hlasový rozsah dětí předškolního věku a porovnat rozdíl mezi pěvecky školenou a neškolenou třídou.

Mým dalším cílem je zjištění pěveckých dovedností před experimentem a po experimentu prováděném v průběhu jednoho měsíce. Sebraná data budou zároveň sloužit k porovnání rozdílů mezi pěvecky školenou a neškolenou třídou. Mým záměrem je zjistit, jestli si lépe povedou děti ze třídy, kde se praktikuje hudební výchova minimálně jednou týdně, nebo děti ze třídy, kde se hudební výchova tak často nepraktikuje.

1 HLAS DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Nutným předpokladem pro vokální činnosti je zdravý hlas dítěte. Tato kapitola se zabývá stavbou hlasového ústrojí, vývojem dětského hlasu, zásadami hlasové hygieny a v neposlední řadě příčinami nezpěvnosti. Přispívá tak k porozumění jednotlivým biologickým, ale také vnějším podmínkám, které stav hlasu výrazně ovlivňují.

1.1 STAVBA HLASOVÉHO ÚSTROJÍ

Charakteristika dítěte předškolního věku

Vývoji a významným změnám podléhá i ústrojí podílející se na tvorbě hlasu. Vzhledem k tomu, že se celá práce zabývá dětmi předškolního věku si v této podkapitole blíže specifikujeme pojem předškolní věk. Předškolní věk je často označován za období otázek, hry a prvního vzdoru. Je to jedno z nejdůležitějších období pro rozvoj pohybové aktivity, smyslového a citového vnímání. V tomto věku dítě nejraději objevuje a poznává okolní svět a nejvíce vnímá veškeré dění kolem sebe. Pro bližší vysvětlení uvádím tuto citaci: *„Za předškolní věk je považováno období od tří do šesti, případně do sedmi let věku dítěte. Konec tohoto období není dán jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy. Nástup dítěte do školy samozřejmě souvisí s věkem dítěte, ale může oscilovat v rozmezí jednoho i více let.“¹*

Stavba hlasového ústrojí

Na tvorbě hlasu se nepodílí pouze hlasové (fonační) ústrojí, ale také ústrojí dechové, artikulační a rezonanční dutiny. Jako první se budeme věnovat skladbě hlasového ústrojí, které považuji za nejdůležitější.

„Hlasové ústrojí je uloženo v hrtanu. Hrtan je charakteristický nejen svou pohyblivostí při polykání a mluvení, ale i pasivními pohyby v příčné, svislém a předozadním směru.“²

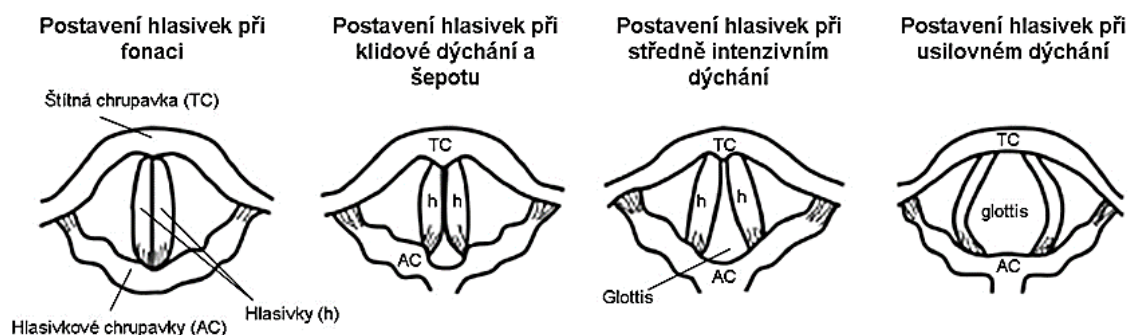
Základem stavby hrtanu je chrupavčitá kostra tvořená devíti chrupavkami, třemi párovými a třemi nepárovými. Základem celé stavby hrtanu je chrupavka prstencová, na kterou je připojena chrupavka štítná, třetí nepárovou chrupavkou je chrupavka příklopky. Párovou chrupavkou je chrupavka hlasivková. Z každé chrupavky vybíhají dva výběžky,

¹ VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012, s. 177.

² OBEŠLOVÁ, Miluše. Hlasová výchova 6-9letých dětí na základní škole. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005, s. 45

a to výběžek hlasivkový pro úpon hlasového vazů, který vybíhá dopředu a vnější svalový výběžek pro úpon fonačních svalů. Chrupavky jsou navzájem spojeny klouby a vazy, které umožňují jednotlivým částem pohyblivost.³

Hlasové ústrojí tvoří dva pružné vazy mezi hlasivkovými chrupavkami, které se nachází na zadním okraji prstencové chrupavky štítné. Tyto vazy jsou pokryté slizničními řasami a utváří tzv. hlasové vazy neboli hlasivky. Mezi hlasivkami se nachází hlasová štěrbinina, která se za pomoci svalstva (vnitřním a zevním napínačem) rozevírá a svírá. Proud vzduchu z plic je přerušován kmitáním hlasových vazů, tímto se vzduch nad hlasovou štěrbinou zhušťuje a zředuje a vzniká tak zvuk, hlas.⁴

Obrázek 1 Postavení hlasivek⁵

Vydrová strukturuje dechové, hlasové, artikulační ústrojí, rezonanční dutiny a jednotlivé orgány podílející se na tvorbě hlasu následovně⁶:

Nos, nosohltan, nosní mandle – při zpěvu se nadechujeme nosem i ústy. Nadechneme-li se nosem, vzduch pokračuje dále do nosohltanu. Nosohltan je malý prostor mezi nosem a ústy. Je také jednou z rezonančních dutin. Pokud je tato dutina blokována objemnou nosní mandlí, rezonance je omezena. „Od nosohltanu dolů je prostor otevřený do dutiny ústní. Její zadní část, kterou běžně vidíme, díváme-li se před zrcadlem do otevřených úst, označujeme jako **hltan**. Pokračuje jako trubice směrem dolů, kde ústí do jícnu a dalších částí trávicího ústrojí“

³ Tamtéž s.45

⁴ LÝSEK, František. Vox liberorum: Dětský hlas, výzkum jeho znaků a vývoje. Brno: Blok, 1977, s. 39

⁵ <http://fyziolffup.upon.cz/castwiki/?p=2661>

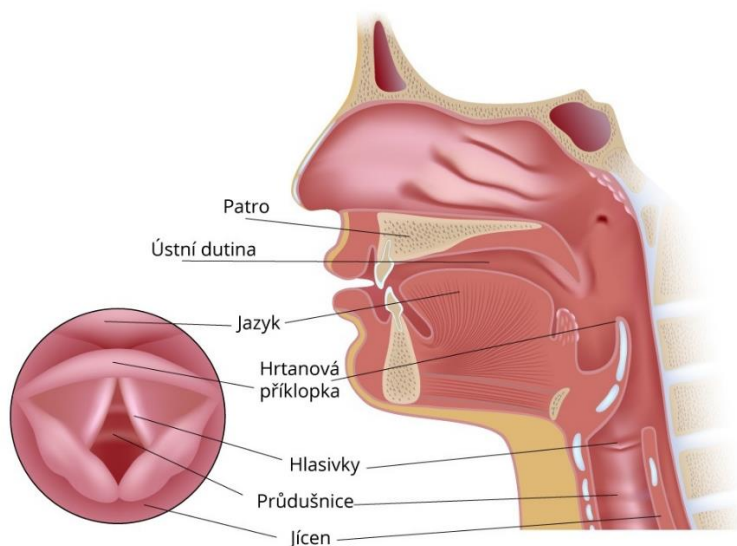
⁶ VYDROVÁ, Jitka. Rady ke zpívání, aneb, Co může zpěvákům poradit odborný lékař. Praha: Práh, 2009, s.18-30.

Dutina ústní je součástí trávicího ústrojí. Obsahuje anatomické struktury umožňující artikulační funkce. Jsou to Horní a spodní ret, dále dolní a horní čelist, zuby, měkké a tvrdé patro. **Jazyk** je důležitý při zpěvu svou hybností a polohou. **Patrové mandle** jsou umístěny vzadu po stranách dutiny ústní v hltanu. **Vedlejší dutiny nosní** jsou důležitá součást dýchacích cest, patří k rezonančním dutinám. Vyúsťují do střední části každého nosního průduchu.

Příklopka hrtanová odděluje dýchací a polykací cesty v dolní oblasti hltanu. **Hrtan** je chrupavkami vyztužená trubice, kde jsou umístěny **hlasivky**. Pod vazovou vrstvou hlasivek leží hlasový sval, jehož velikost či tloušťka závisí na tréninku. Pokud je hlasový sval trénovaný, je větší a silnější než u netrénovaných svalů. „**Štítná žláza** velmi úzce souvisí s krajinou hrtanu.“ „V těsném sousedství tkáně štítné žlázy prochází zvrtný nerv, který inervuje oblast hlasivek.“ **Hrtanové svaly** zajišťují pohyb hlasivek jsou řízeny prostřednictvím nervů z mozku. Dělí se na vnitřní a vnější. Vnitřní svaly umožňují pohyby vnitřních části hrtanu, zevní spojují hrtan s okolními strukturami.

V **plicích** dochází k výměně dýchacích plynů. V plicních sklípcích, které jsou prokrveny se vylučuje oxid uhličitý a navazuje kyslík. **Hlenové žlázy** se nachází ve sliznici dýchacího ústrojí. Pomáhají odstraňovat nečistoty ze sliznice.

Obrázek 2 umístění hlasivek v těle⁷

⁷ <http://www.symptomy.cz/anatomie/hlasivky>

„Hlasové ústrojí dítěte je v podstatě stejné jako u dospělého člověka. Liší se pouze svými rozměry a také funkčními zvláštnostmi získanými v průběhu vývoje člověka.“⁸

Tělesné orgány umožňují, aby se podle fyzikálních principů vzniku hlasu tvořil i lidský hlas.

1.2 HLASOVÉ REJSTŘÍKY

Hlas každého člověka je jedinečný. Na jeho charakteristickém zvuku a barvě se podílí hlasové rejstříky. Pro zdravý hlas předškolního dítěte je charakteristický zvonivý hlas a jasná barva hlasu. Dětský hlas je velice křehký, je tvořen s převahou hlavového rejstříku. S rostoucím věkem nabírá hlas na síle a barevnosti.

„Hlasové ústrojí představuje velmi složitý svalový mechanismus. Zjednodušeně lze však říci, že se hlasivky při zpěvu mohou zapojovat třemi odlišnými způsoby:⁹

- *Hlasivky pracují samy, celou svou hmotou-pak tvoří tóny tzv. hrudního rejstříku (bývá též označován jako prsní hlas);*
- *Hlasivky jsou napínány zvnějšku (vnějšími hrtanovými svaly), pak pracují pouze jejich blanité okraje – znějí tóny tzv. hlavového rejstříku (označované též jako hlavové tóny nebo hlavový hlas);*
- *Mostem mezi hrudním a hlavovým rejstříkem je tzv. střední rejstřík.“*

Pokud mechanismy při napínání hlasivek pracují odděleně, dochází k tomu, že sluchem vnímáme odlišnou barvu hlasových poloh a hlasové zlomy na jejich předělu.¹⁰

Hrudní rejstřík je typický pro nižší a hlubokou hlasovou polohu. *„Hlasivky při něm kmitají v plné hmotě a jsou napínány vnitřním napínačem, jímž je sám hlasivkový sval. Ten se může nahnout jen do určité výše tónu. Proto hlas tvoření hrudním rejstříkem je směrem nahoru omezen, končí na e^1 , někdy ho lze silou „přetáhnout“ do h^1 až es^2 .“¹¹*

Je spojen s tvrdými hlasovými začátky a dechovou silou při tlaku do hlasivek zůstává v krku jinak rezonuje v hrudi.¹²

⁸ LÝSEK, František. Vox liberorum: Dětský hlas, výzkum jeho znaků a vývoje. Brno: Blok, 1977, s. 39

⁹ TICHÁ, Alena. Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let. Praha: Portál, 2005, s.15.

¹⁰ Tamtéž, s.15.

¹¹ Tamtéž, s.16.

¹² Tamtéž, s.16.

Hlavový rejstřík je typický pro vysokou hlasovou polohu. Hlas tvořený hlavovým rejstříkem zní měkce, někdy s mírnou dyšnou příměsí. Hlasivky při něm kmitají pouze blanitými okraji. Hlasivky jsou napínány vnějším natahovačem s účastí ostatních vnějších hrtanových svalů. Hlavový rejstřík je spojen s měkkými hlasovými začátky a s prohloubeným výdechem od bránice. Hlas vytvořený hlavovým rejstříkem rezonuje jednak v lebce, ale také v měkké hrudi.¹³

Střední rejstřík je typický pro střední a vysokou hlasovou polohu ženského a dětského hlasu. Zní jasně, štíhle a průrazně. *„Je spojen s měkkými hlasovými začátky a s intenzivnější prací dechového svalstva. Uplatňuje se se při střední síle hlasu ve výškách při forte.“*¹⁴ Hlas tvořený středním rejstříkem rezonuje v Předních hlavových prostorách.¹⁵

Smíšený hlas (voix mixte) je typický pro zdravý, zvukově vyrovnaný hlas, pohybující se v různé intenzitě do výšky i hloubky bez hlasových zlomů a nápadné změny barvy hlasu. K vytvoření smíšeného hlasu s vyrovnanou barvou v celém rozsahu, bez hlasových zlomů je potřeba vyvážené spolupůsobení všech hlasových rejstříků.¹⁶

Předškolní období je jedno z nejdůležitějších v oblastí vývoje. Již v předškolním věku máme jisté předpoklady, jak se bude náš hlas vyvíjet a jakou barvu bude mít.

1.3 VÝVOJ DĚTSKÉHO ZPĚVNÍHO HLASU

*„Hlas prochází vývojem, ale jeho vnitřní naprogramování je dáno již od narození. Záleží pouze na podmínkách, zda se tyto dispozice plně rozvinou, potlačí či chybným užíváním hlasu deformují.“*¹⁷

V této kapitole si charakterizujeme jednotlivá vývojová stádia hlasu kojeneckého období až po předškolní věk, který je charakteristický, motorickým i smyslovým rozvojem, spojeným se hrou a objevováním.

Kojenecké období je často označováno jako období křiku, jelikož se dítě jako první projevuje křikem. Během tohoto období se velice aktivně vyvíjí hlasivky dítěte. Zpočátku

¹³ Tamtéž, s.16.

¹⁴ TICHÁ, Alena. Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let. Praha: Portál, 2005, s.16.

¹⁵ Tamtéž, s.16-17.

¹⁶ Tamtéž, s.17.

¹⁷ OBEŠLOVÁ, Miluše. Hlasová výchova 6-9letých dětí na základní škole. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005, s.28.

tento orgán pracuje vyváženě, ale v pozdějších fázích jeho integrita narušena. V kojeneckém a batolecím období děti fyziologicky správně formují svůj s účastí hlavového rejstříku, který je typický pro vysokou polohu hlasu (zpěvní hlas). Během prvního měsíce života dítě používá měkký hlasový začátek. Negativní emoce děti projevují tvrdými hlasovými začátky, které se začínají objevovat později. První hlásky které můžeme v hlasových projevech dítěte slyšet, jsou samohlásky, „o“ a „u“ a souhlásky „m“ a „b“. Dítě tyto hlásky vyslovuje výrazně a krátce.¹⁸

Děti se vyjadřují houkáním, broukáním a výskáním přibližně do šestého měsíce. V tomto období děti experimentují se svým hlasem, líbí se jím hra s ním, snaží se napodobovat a opakovat co slyší. Všechny tyto hry později přecházejí v tzv. dětskou preimprovizaci, ve které se objevují prvky hudebních vloh a schopností.¹⁹

První pokusy o zpěv často vznikají, když si dítě spontánně hraje. Zpěv je začleněn do různých činností, kterým se dítě věnuje. Základem není zpěv, ale hra, která vytváří propojení mezi hlasem, pohybem a fantazií.²⁰ Při těchto hrách s hlasem, které jsou pro dítě spontánní si zkouší celý hlasový rozsah a přirozeně si cvičí také sílu a výdrž zpěvu. *„Interjekce, hlasové improvizace a „prozpěvování“ představují inventář hlasových možností, jimiž by mohl při zdravém vývoji celkové osobnosti v budoucnu jedinec disponovat. Všechny tyto hlasové projevy rozvíjejí pěvecký hlas, protože se realizují ve značném hlasovém i dynamickém rozpětí, procvičují hlasový orgán v jeho celistvosti.“*²¹

V předškolním období, se vokální projevy dítěte zlepšují, z důvodu rozvíjení motorického a sluchového analyzátoru a jeho výškových diferenciačních schopností.²² V mateřské škole je pěveckým vzorem učitelka, které by měla být dobře hudebně vyškolená a měla by znát zásady hlasové hygieny. Pro hudební projev dítěte je také důležitý rozvoj motoriky, který zahrnuje koordinaci pohybů a seznamování se s hrou na Orffovy nástroje. Důležité je také rozvíjení dovedností sluchových. Při aktivaci sluchu se rozvíjí sluchově-fonační

¹⁸ TICHÁ, Alena. Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007, s.30.

¹⁹ Tamtéž, s.30.

²⁰ TICHÁ, Alena. Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007, s.30.

²¹ Tamtéž, s.31.

²² Tamtéž, s.32.

spoje, které jsou základem pro intonačně čistý zpěv. Pokud umí dítě odlišit svůj hlas od ostatních dětí a poslouchat ho, je schopno pěkného pěveckého projevu.²³

1.4 ROZSAH A POLOHA DĚTSKÉHO HLASU

Mnoho českých i zahraničních autorů se věnovalo výzkumu dětského hlasu. První dětské hlasové projevy podrobně studoval Hermann Gutzmann, který zjistil, že u většiny dětí jsou výkřiky v tónině a^1 – h^1 , u 1/3 dětí dosahují až dvou oktáv. Hlasový rozsah byl u většiny dětí 2-3 půltóny, u 1/3 dětí až 5 tónů. Je samozřejmé, že rozsah hlasových projevů u kojenců je individuální, projevuje se především pištěním, které se do dvou měsíců věku dítěte příliš nemění. Hlasové ústrojí se však i nadále vyvíjí, zvětšuje se jejich délka a zlepšuje se pružnost a pohyblivost hlasu.²⁴ Od třetího měsíce věku se objevují individuální rozdíly v poloze hlasů, které se jeví rozdílem velké sekundy až velké tercie. Hlasový rozsah dítěte může být dán například dvěma oktávami, polohu však určuje buď sopránové (c^1 – c^3) nebo altové (c - c^2) posazení, v průměru pak soprán (b - b^2), alt (e - e^2). Hlasový rozsah nelze trvale určit, jelikož jeho vývoj stále probíhá.²⁵

V předškolním věku není mezi chlapeckými a dívčími hlasy patrný rozdíl. Později se hlasy chlapců stávají hlubšími a hlasy dívek se zvyšují. „Rozsah dětského hlasu je ve své podstatě výrazem rejstříkové struktury hlasu.“²⁶ Je zde několik faktorů, na kterých rozsah dětského hlasu závisí. Mezi tyto faktory patří věk dítěte, rozezpívanost, individuální hlasové dispozice a také tělesné a psychické dispozice. Autoři ve svých publikacích uvádí různé hlasové rozsahy dětí.

Max Nadoleczny určuje průměrný hlasový rozsah takto:

- při narození a^1
- ve dvou letech f^1 – a^1
- ve 3–5 letech e^1 – a^1
- v 6 letech d^1 – a^1

²³ MACHŮ, Eva. Hudební výchova v mateřské škole: Studijní opora. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014, s.6.

²⁴ LÝSEK, František. Vox liberorum: Dětský hlas, výzkum jeho znaků a vývoje. Brno: Blok, 1977, s. 44-45.

²⁵ LÝSEK, František. Vox liberorum: Dětský hlas, výzkum jeho znaků a vývoje. Brno: Blok, 1977, s. 46-47.

²⁶ TICHÁ, Alena. Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007, s.26.

- v 7 letech děvčata $d^1 - c^2$, chlapci $d^1 - h^1$

Věra Mišurcová v publikaci *Hry se zpěvem* uvádí tyto hlasové rozsahy dětí:

- tři až čtyř leté děti mezi tóny $d^1 - a^1$
- pětileté děti mezi tóny $c^1 - h^1$

Alena Tichá ve své publikaci *Učíme děti zpívat* uvádí hlasový rozsah dětí v jednotlivých věkových obdobích takto²⁷:

- kojenci a děti do tří let $g^1 - c^2$
- děti předškolního věku $f^1 - e^2$
- děti mladšího školního věku mají rozsah od $c^1 - f^2$
- děti od deseti let až do puberty mají rozsah $a - a^2$

Tyto hodnoty nebývají v současné době běžné. Autorka je doplňuje poznámkou, že pokud mají děti nižší rozsah je to, kvůli nedostatku pěveckých zkušeností. Dle autorky mají nerozespívané děti rozsah v nižší hlasové poloze a to konkrétně kolem tónů $a - e^1$ nebo $a - g^1$.

V publikaci Jiřího Zezuly a Olgy Janovské *Hudební výchova v mateřské škole* se uvádí tyto hlasové rozsahy:

- tříleté děti mají rozsah tercie mezi tóny $d^1 - a^1$
- čtyřleté děti mají rozsah sexty mezi tóny $c^1 - c^2$
- v šesti letech dosahují děti rozsahu oktávy

Mgr. Marie Lišková ve své publikaci *Hudební činnosti v předškolním vzdělávání* uvádí tyto hlasové rozsahy²⁸:

- tříleté děti $f^1 - a^1$
- čtyřleté děti rozmezí mezi $c^1 - h^1$
- předškoláci mohou dosáhnout oktávového rozsahu

²⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005, s.21.

²⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Raabe, c2006, s.31.

U dětí předškolního věku se můžeme setkat i s menším hlasovým rozsahem, k nižšímu hlasovému rozsahu přispívá to, že děti nezpívají a chybí jim tak pěvecké zkušenosti.²⁹

1.5 NEZPĚVNOST

Spoustu dětí rádo zpívá, některé ne. V této kapitole si charakterizujeme pojem nezpěvnost a její příčiny.

Autoři zabývající se touto tematikou se shodují na tom, že základní příčinou nezpěvnosti dětí je hudebně nepodnětné rodinné prostředí.³⁰ V dnešní době se začíná vytrácet přirozená potřeba zpívat, rodiče mají jiné zájmy, nezpívají s dětmi a nepodporují tak zpěv dětí.³¹ V rodinách, při posezení s přáteli, pracovních činnostech nebo jen tak pro zábavu se již nezpívá. Nezpívání vede k vytrácení přirozené potřeby zpěvného projevu jako výrazu emocionality a dochází tak k zániku přirozených zpěvních mechanismů a hudebního smyslu u dětí.³²

Alena Tichá ve své publikaci *Učíme děti zpívat*³³ vymezila nejčastější příčiny dětské nezpěvnosti mezi které patří:

- *„Dnešní maminky dětem nezpívají. A přitom je jednohlasá písnička dětskému vnímání nejbližší. Dítě naslouchá zpěvu a spokojeně si pobrukuje. Svůj první „hudební dialog“ tak prožívá v bezpečí a příjemném citovém souznění. Zpěv matky houpající své děťátko v náručí nemůže nahradit sebedokonalejší zvukový nosič. Při poslechu reprodukováné hudby děti sice vnímají různé zvuky, ale „odosobněná“ vícehlasná hudba je pro nesložitá, nedokážou se v ní orientovat.“*
- *„V rodinném prostředí se nepodporuje zpěv dětí. Děti svým zpěvem unavené rodiče ruší, a tak bývají okřikovány.“* Zpěv je pro děti přirozeným projevem sebevyjádření hlavně ve hře. Svou hru doprovází pobrukováním, jásotem, výkřiky

²⁹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005, s.21.

³⁰ SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004, s.15.

³¹ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. 2. vydání. Praha: Raabe, c2006, s.21.

³² SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004, s.15.

³³ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005, s.12-13.

nebo chichotáním, za což bývají nejčastěji okřikovány. Důsledkem takového výchovného přístupu může být to, že děti nezpívají a neumí ani zněle mluvit.

- **„Malá fyzická zdatnost a chybné držení těla.** Dětem často chybí přirozený pohyb, a tak jejich svaly nejsou potřebně elastické a výkonné. Shrbené tělo, zúžený hrudní koš, „propadlá“ prsní kost a snížená fyzická vybavenost omezují především dýchání.“ Správný je prohloubený brániční dech, který lze uskutečnit pouze za pomoci pružných mezižebních a zádových svalů. Často ale dochází k mělkému, svrchnímu dechu se zvedáním ramen, kdy se vzduch dostává pouze do vrchní části hrudníku. Z tohoto důvodu vzniká napětí v ramenou a zátylku, které se pak přenáší na hrtan. Důsledek nesprávného dýchání je ten, že jsou hlasivky přetěžovány. Nesprávné dýchání společně se špatným držením těla narušuje souhru mezi dechem a hlasivkami, která je při zpěvu důležitá.
- **„Mluva na úkor zpěvu a nízká poloha zpěvního hlasu, křik.** Malé děti zpočátku používají svůj hlas správně – tvoří ho na základě přirozené, ničím nerušené souhry dechu a hlasivek.“ Jakmile dítě začne mluvit, častěji používá i nižší hlasovou polohu a hrudní znění. Je důležité, aby v tomto období děti zpívaly, pokud nezpívají, neprocvičují tak vyšší hlasovou polohu a dochází k tomu, že jejich hlas postupně ztrácí jas, lehkost a schopnost tvořit vyšší tóny. Pokud nedojde k včasné nápravě, bude v jejich zpěvu převládat mluva (mluvozpěv) a nebudou zpívat vyšší tóny. Stanou se z nich tzv. „bručouni“.
- **„Pasivní přijímání hudby a nesprávné pěvecké vzory“ vedou děti k tomu, že přestanou používat správně hlas,**
- **„Neodborné vedení dětí v mateřské a základní škole.** Z neznalosti učitelé někdy nechají své svěřence zpívat příliš silně v nízké hlasové poloze písně malého hlasového rozsahu. Děti tak nemají příležitost, vyzkoušet si lehce znějící hlas a procvičit si vyšší tóny.

1.6 HLASOVÁ HYGIENA

Hlasivky jsou nejdůležitějším orgánem pro zpěv. Je třeba o ně náležitě pečovat a znát zásady hlasové hygieny, aby nedošlo k jejich poškození.

Hlasivky dětí jsou křehké a lehce zranitelné. Při zpěvu bychom proto měli dodržovat zásady hlasové hygieny, aby nedošlo k poškození hlasového orgánu. ³⁴ „*Obecné zásady hlasové hygieny jsou totožné pro děti i dospělé, pro amatérské i profesionální zpěváky a také pro ty, kteří k výkonu svého povolání užívají hlas. Nezáleží na tom, zda jde o dětské zpěváky ze sboru či děti, které se učí sólovému zpěvu, nezáleží ani na tom, zda jde o hlas zpěvní, či mluvní.*“³⁵ Hlasová hygiena je důležitá pro zpěvní i mluvní projev. Souvisí také s duševní hygienou. Radí nám, za jakých podmínek je vhodné provozovat jakoukoliv pěveckou činnost.

Obešlová uvádí tyto zásady hlasové hygieny³⁶:

1. **„S dětmi bychom zpívat pouze v dobře vyvětrané, nepřetopené místnosti. Nezpíváme venku při chladném počasí, při větru, při tělesné námaze. Mezi zpívání zařazujeme přestávky.“**
2. **„Korigujeme hlasovou sílu při mluvení i zpívání dětí. V žádném případě nesmíme děti nechat při zpěvu křičet. Pro učitele to znamená neustálá analýza hlasového projevu nejen celé třídy, ale zejména jedinců se sklonem ke křičení. Dbáme také na to, aby děti nepřepínaly hlasovou výšku.“**
3. **„Vybíráme pro děti písně, které odpovídají jejich hlasovému rozsahu a jejich technické vyspělosti. Problémem řady písní, které jsou v dnešní době dětem nejvíce předkládány, není jejich vysoká poloha, ale velmi často jejich extrémně nízká poloha.“**
4. **„Nenutíme děti zpívat po chřipce či angíně ani při únavě.“**

³⁴ TICHÁ, Alena. Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let. Praha: Portál, 2005, s.34.

³⁵ OBEŠLOVÁ, Miluše. Hlasová výchova 6-9letých dětí na základní škole. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005, s.66

³⁶ Tamtéž, s.66.

2 HUDEBNÍ SCHOPNOSTI A DOVEDNOSTI DÍTĚTE

2.1 HUDEBNÍ SCHOPNOSTI DÍTĚTE

CHARAKTERISTIKA HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ

„Hudební schopnosti považujeme za psychické struktury a vlastnosti jedince, které odpovídají požadavkům hudebních činností a zajišťují jejich přiměřenou úspěšnost. Jsou to vnitřní předpoklady k úspěšnému vykonávání hudebních činností.“³⁷

Hudební schopnosti řadíme mezi různé speciální schopnosti, do kterých patří například výtvarné, matematické schopnosti apod. Jak je již výše zmíněno hudební schopnosti jsou vnitřní předpoklady jedince, které umožňují jednak vykonávat hudební činnosti, ale také vnímat, prožívat hudbu a úspěšnost jedince ve vykonávání hudebních činností, které přetrvávají po celý život.³⁸ Z uvedených informací vyplývá, že hudební schopnost je předpokladem k osvojení hudební dovednosti, při osvojování těchto dovedností se neustále rozvíjí hudební schopnosti.

KLASIFIKACE HUDEBNÍCH SCHOPNOSTÍ

Již řada autorů se zabývala pokusy o klasifikaci hudebních schopností. C.E. Seashore se zasloužil o jednu z prvních klasifikací hudebních schopností. Vyčlenil 25 samostatných hudebních schopností, které nazýval talenty, následně tyto schopnosti seřadil do pěti skupin:³⁹

- *základní sensorické schopnosti projevující se jako počítky a vjemy akustických vlastností tónů*
- *Kontrolní aktivita ve vztahu k reprodukci jednotlivých akustických veličin*
- *Hudební paměť a fantazie*
- *Schopnosti spojené s hudebním intelektem (volné hudební asociace, schopnost k hudební reflexi)*
- *Schopnosti k hudebnímu cítění a prožitku (emocionální reakce na hudbu, hudební vkus a schopnost emocionálně se projevit hudbou).*

³⁷ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. Hudební psychologie pro učitele. Praha: Karolinum, 2013, s.54.

³⁸ Tamtéž s.53.

³⁹ Tamtéž s.66.

B.M. Těplov klasifikoval ve svém díle „*Psychologie hudebních schopností*“ z roku 1965 hudební schopnosti do tří skupin, kterými jsou:

- *Smysl pro tonálnost*
- *Hudební představivost*
- *Smysl pro rytmus*

Výše jsem uvedla dva ze zahraničních autorů zabývají se problematikou klasifikace hudebních schopností. U nás se touto problematikou zabýval František Sedlák. Jeho klasifikaci hudebních schopností si zde podrobněji uvedeme:⁴⁰

1. **Hudebně sluchové** nám umožňují rozlišovat základní vlastnosti tónů, kterými jsou výškové rozdíly, rozeznávání barvy tónu (témbru), časové a dynamické rozdíly tónů a jejich vztahy v rovině horizontální (melodie) a vertikální (polyfonie, harmonie).
2. **Psychomotorické** umožňují postihovat časové členění hudby (metrum, hybnost, tempo, rytmus) psychicky regulovat pohyby při vokálních a instrumentálních činnostech i při tělesných projevech podle hudby.
3. **Analyticko-syntetické**, „*které tvoří předpoklady pro identifikaci hudebně výrazových prostředků, hudebních tvarů a pro jejich syntetizaci ve strukturované celky a hudební útvary. Na pozadí těchto schopností se formují tyto specifické struktury*“:
  - a. **Hudební paměť** je základní hudební schopností, která se utváří spolu s vnímáním, hudebně analytickými schopnostmi, hudební představivostí a fantazií již v předškolním věku. Její kvalita je podmíněna též rozvojem intelektových schopností.⁴¹
  - b. **Tonální a harmonické cítění**, umožňuje orientaci v tónových vztazích v harmonii a polyfonii. Tonální cítění je rozvíjeno všemi hudebními činnostmi, avšak nejčastěji zpěvem. Pěvecký projev a jeho kvalita může

⁴⁰ SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989, s.41-42.

⁴¹ KODEJŠKA, M. *Integrativní hudební výchova dětí předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002, s.23.

sloužit pro zjištění rozvoje tonálního citění a být částečnou diagnostickou pomůckou pro posouzení jeho kvality.⁴²

- c. **Rytmické citění** je základní a fylogeneticky nejstarší hudební schopnost, která se vyvíjí z vrozeného pohybového instinktu a souvisí s psychomotorickými vlastnostmi dítěte. Prostřednictvím rytmického citění je možné pochopit a prožívat faktory časového rozložení a artikulace v hudbě (metrum, hybnost, tempo, rytmus).
- d. **Hudební představivost** je považována za klíčovou hudební schopnost, vytváří se na základě hudební paměti. Je rozvíjena ve všech hudebních činnostech, umožňuje záměrně vyvolávat i přepracovávat hudební zážitky ve vědomí.⁴³

4. **Hudebně intelektové schopnosti** „jsou předpokladem pro operace a činnosti percepční, interpretační (reprodukční) a hudebně tvořivé.“

- a. **Hudební fantazie** slouží k vytváření nových hudebních tvarů a forem, přepracovává dříve získané představy a prožitky.
- b. **Hudební myšlení** „jako východisko pro myšlenkovou reflexi ve sféře hudby, průnik do její výstavby a abstrakci vjemové struktury“

2.2 HUDEBNÍ DOVEDNOSTI DÍTĚTE

CHARAKTERISTIKA POJMU HUDEBNÍ DOVEDNOSTI

Hudební schopnosti se samy o sobě nedají změřit, zjišťujeme je pomocí sledování dovedností, které jsou jejich vnějším projevem.

Za dovednost označujeme učením získanou dispozici, která je spojená se správným, rychlým a úsporným vykonáváním určité činnosti. Hudební dovednost vymezujeme jako cvikem a učením získanou způsobilost k vykonávání úspěšné hudební činnosti.⁴⁴ K osvojování hudebních dovedností u dětí dochází pomocí tzv. senzomotorického učení.

⁴² Tamtéž, s.19.

⁴³ KODEJŠKA, M. *Integrativní hudební výchova dětí předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2002, s.26.

⁴⁴ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013, s.71.

Při tomto učení dochází ke vzájemnému působení smyslových orgánů (sluchu, zraku, hmatu), centrální nervové soustavy a motorickým aparátem dítěte.⁴⁵

ROZDÍL MEZI HUDEBNÍMI SCHOPNOSTMI A DOVEDNOSTMI

Mnoho autorů uvádí silnou vazbu a souvislost mezi hudebními schopnostmi a dovednostmi, jelikož právě díky schopnostem i dovednostem můžeme vykonávat hudební činnosti. Schopnosti se vytváří na základě vrozených vloh za přispění vnějších stimulů pro rozvoj. Zde uvádím vysvětlení dle Sedláka a Váňové: „*dovednost se stává navenek projevenou hudební schopností v hudební činnosti.*“⁴⁶ Kdežto dovednosti se osvojují neustálým opakováním určité činnosti. Každý autor má jiný pohled ohledně vztahu hudebních schopností a dovedností

KLASIFIKACE HUDEBNÍCH DOVEDNOSTÍ

Klasifikací hudebních schopností se zabývá nespočet autorů, naopak u hudebních dovedností neexistuje žádná obecně platná taxonomie. Obecně dovednosti rozdělujeme dle hudebních činností, tj. dovednosti sluchové, rytmické, pěvecké, intonační, nástrojové, hudebně pohybové, hudebně tvořivé a poslechové.⁴⁷

Z psychologického hlediska, lze klasifikovat dovednosti dle jejich charakteru a druhu učení. Hudební dovednosti rozdělují Sedlák a Váňová takto:⁴⁸

- **Percepční** (vnímání a rozlišování hudebních kvalit)
- **Motorické** (pohybová zručnost a pohotovost, ovládání motorických funkcí při hře na nástroj, pohybu, zpěvu)
- **Senzomotorické** (koordinace senzorických receptorů, výkonných orgánů a složek regulace jednotlivých hudebních úkonů)
- **Hudebně intelektové** (vědomá analýza hudebního materiálu a práce s hudebními pojmy při intonaci, poslechu, interpretaci, tvořivosti apod.)
- **Sociální** (regulace hudebního chování a jednání při kolektivním provozování hudby).

⁴⁵ SLAVÍKOVÁ, Marie. Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004, s.43.

⁴⁶ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. Hudební psychologie pro učitele. Praha: Karolinum, 2013. s. 72

⁴⁷ Tamtéž, s.73.

⁴⁸ Tamtéž, s.73-74.

Vzhledem k tomu, že se v bakalářské práci zabývám rozvojem pěveckých dovedností, budeme se jim podrobněji věnovat v následující kapitole.

PĚVECKÉ DOVEDNOSTI

Děti se učí základům techniky zpěvu. Pěvecká technika je nezbytná pro uskutečnění veškerých vokálních činností, ale také všech hudebních činností, spojených se zpěvem.⁴⁹ Mezi pěvecké dovednosti a návyky řadíme: správný postoj, osvojení si správného dýchání při zpěvu, osvojení si správného hudebního frázování a artikulace, tvoření hlavového tónu, správné nasazení tónu, intonačně čistá reprodukce jednohlasu a vícehlasu, zpívat s emocionálním zaujetím.⁵⁰ Tyto dovednosti je třeba dlouhodobě, systematicky rozvíjet a zpřesňovat, aby se staly správnými pěveckými návyky. Tyto návyky by dítě mělo zvládat v prvním ročníku základní školy. Pěvecké dovednosti rozvíjíme pěveckými činnostmi, které jsou považovány za nejdůležitější a zároveň nejsnazší realizovatelné hudební činnosti v mateřských školách. Pěvecké činnosti jsou dětem nejbližší a měly by probíhat v potěšující atmosféře, aby dítě bylo uvolněné, zpívalo s chutí a nedocházelo tak k přepínání a namáhání hlasivek.⁵¹

---

⁴⁹ SLAVÍKOVÁ, Marie. Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004, s. 44.

⁵⁰ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. Hudební psychologie pro učitele. Praha: Karolinum, 2013, s. 78.

⁵¹ KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. s.63

3 VÝZKUM HLASOVÉHO ROZSAHU A PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ

Tato kapitola je nastíněna jako úvod do praktické části práce. Čtenáři se zde mohou seznámit s cíli praktické části a jednotlivými hypotézami. Nedílnou součástí této kapitoly je metodika výzkumu, stanovení podmínek a také časové rozvržení výzkumu.

Cíle výzkumu:

V praktické části byly vymezeny dva cíle. Prvním cílem tohoto výzkumu věřit hlasový rozsah dětí předškolního věku a porovnat rozdíl mezi pěvecky školenou a neškolenou třídou. Také zjistit, zda se budou lišit rozsahy chlapců a dívek. Mým druhým cílem je zjistit úroveň pěveckých dovedností v rámci pre-testu a míru rozvoje pěveckých dovedností v rámci post-testu v jednotlivých třídách.

Stanovení hypotéz výzkumu:

Hypotéza 1: Hlasový rozsah dětí ve věku 4 - 6let z pěvecky více trénované třídy se bude lišit od výsledků třídy méně pěvecky trénované minimálně v rámci 1 tónu.

Hypotéza 2: Hlasový rozsah dívek se nebude výrazně lišit v rámci 3 a více tónů od hlasového rozsahu chlapců.

Hypotéza 3: Děti z pěvecky méně trénované třídě získají v testu méně bodů než děti z více pěvecké třídy. Jejich pěvecké dovednosti budou na nižší úrovni.

Hypotéza 4: V obou třídách dojde ke zlepšení pěveckých dovedností alespoň u jednoho dítěte.

Metodika výzkumu:

Při výzkumu byly použity metody a techniky:

1. Pozorování, experiment.
2. Příprava dat.
3. Analýza dat pomocí textového editoru
4. Kvantifikace dat pomocí tabulkového procesoru.
5. Kvantitativní analýza zpracování výsledků výzkumu.

Časové rozvržení a podmínky výzkumu:

Výzkum probíhal v období ledna až února na dvou různých mateřských školách se svolením jejich ředitelk. V lednu byl proveden pre-test hlasového rozsahu i pěveckých dovedností. Po dokončení pre-testu bylo do obou tříd jednou týdně docházeno v rámci hlasové výchovy. Po měsíci byl proveden post-test, který měl dokázat zlepšení pěveckých dovedností na třídách a ověřit stálost či změnu hlasového rozsahu. Výzkumný vzorek tvořilo celkem 36 dětí ve věku 4-7let, z toho 20 dětí z více pěvecky trénované a 16 dětí z méně pěvecky trénované třídy. Více pěvecky trénovaná třída tvořila větší počet dětí celkem o 4 děti z důvodu většího počtu tříletých dětí na třídě v méně pěvecky trénované třídě. Děti byly nebyly vybírány na základě jejich předešlých pěveckých zkušeností z rodiny. Byly vybírány dle zkušeností se zpěvem v mateřské škole. Chtěla jsem poukázat na individuální rozdíly mezi dětmi a třídami. Ještě před samotným výzkumem byly rodičům rozdány souhlasy ohledně realizace výzkumu. Výsledky výzkumu jsou pouze v rozsahu dvou vybraných mateřských škol v jednom regionu. Nemohou, proto v žádném případě být srovnávány s celorepublikovým výzkumem.

4 PRŮBĚH A REALIZACE VÝZKUMU HLASOVÉHO ROZSAHU VE VYBRANÝCH MŠ

V této kapitole se dozvíte o průběhu testování hlasového rozsahu. Najdete zde také soupis výsledků jednotlivých tříd. Nedílnou součástí kapitoly jsou přehledné tabulky zaznamenávající výsledky chlapců a děvčat z jednotlivých tříd a také rozdíl mezi jednotlivými třídami.

4.1 PRŮBĚH TESTOVÁNÍ HLASOVÉHO ROZSAHU

Pro praktickou část práce byl zvolen řízený experiment. Nejprve byly zvoleny mateřské školy, ve kterých se měl experiment realizovat. Zvoleny byly dvě mateřské školy a z každé školy jedna třída. Z jedné mateřské školy byla zvolena třída více pěveckých dětí a z druhé školy třída méně pěveckých dětí.

Výzkumný vzorek tvořilo 36 dětí ve věku od 4 do 6 let. Výzkum jsem realizovala ve vybraných mateřských školách v Plzni po dobu jednoho měsíce. Spolupráce obou mateřských škol byla předem dohodnuta s ředitelkami škol, pedagogy a rodiči dětí. Rodiče i děti byly seznámeny s průběhem výzkumu a byly jim rozdány souhlasy s provedením výzkumu.

Obě testování dětí probíhaly za stejných podmínek se stejným repertoárem a rozezpíváním. Pre-test byl zahájen ve více pěvecké třídě. Nejdříve bylo hromadně zjištěno kolik písní děti znají (viz. další kapitola). Výsledky byly postupně zaznamenávány. Následně děti jednotlivě docházely do třídy s klavírem. Chtěla jsem předejít tomu, aby se děti mezi sebou styděly a rozptylovaly se navzájem. S každým dítětem jsem nejprve začala správným postavením (viz další kapitola), a kontrolou správného dýchání.

1. Rozezpívání

Jako první jsem zvolila cvik v podobě sestupného glissanda na vokál *mňau* s přidaným pohybem rukou kočky. Pro děti to znamenalo „zahrát“ si na protahující kočku. Toto cvičení bylo pro děti zajímavé a zapojili se vždy s chutí, nejvíce se však zapojovala děvčata. Tento cvik byl proveden 3x za sebou.

Dalším cvičením byla tzv. hra na sirénu, kdy pomocí sestupného a vzestupného glissanda na vokál *hú* děti trénovali svoje hlasové rozsahy. Toto cvičení zaujalo spíše chlapce. Nejprve byla ve výzkumu užita pouze forma vzestupného glissanda, děti byly tímto cvikem

tak zaujaty, že si přidali i sestupnou formu, aby mohli zpívat déle, jejich přání jsem vyhověla a sestupnou formu následně do rozezpívání přidala.

Posledním cvičením u rozezpívání bylo brumendo. S dětmi jsem si celé brumendo nejprve vyzkoušeli a následně jsem zahrála na klavír jednotlivé tóny sestupné kvinty začínající na tónu h¹. Dítě se snažilo napodobit jednotlivé tóny pomocí brumenda. Pro určité děti byl tento cvik obtížný, jelikož nedokázali odlišit tóny od sebe, a tak se nemohly do tónu trefit. Po zahrání tónu několikrát se podařilo tón napodobit.

Celé rozezpívání muselo být v průběhu výzkumu zkráceno, kvůli nedostatečné pozornosti dětí. Čím delší rozezpívání bylo, tím více narušovalo soustředění dětí na činnost, proto bylo v průběhu výzkumu zkráceno z původních 6 minut na 3 minuty.

2. Test hlasového rozsahu

Pro testování hlasového rozsahu jsem vytvořila dva krátké popěvky. První popěvek byl určen ke zjištění hlasového rozsahu dětí směrem vzhůru. Druhý popěvek byl určen ke zjištění spodního rozsahu dětí. Jako první jsem děti seznámila s oběma popěvkami. První popěvek sloužil ke svolání dětí na zpěv. Druhý popěvek sloužil jako odpověď na první popěvek. Nejprve jsme se seznámili se slovy a následně s melodií. Děti seděly v kruhu a poslouchaly melodii a slova popěvků. Pokud již slova uměly zvedly se a šly ke klavíru svolat další děti, děti na koberci odpovídali druhou částí popěvku. Jakmile všechny děti stáli u klavíru a byla jim jasná slova, mohl být výzkum zahájen.

Hlasový rozsah byl finálně zkoumán v poslední části testování. Již během rozezpívání jsem pozorovala jednotlivé rozsahy dětí, poslední část testování ověřila či doplnila již zjištěné údaje. Každé dítě zpívalo popěvek s oporou o zvuk klavíru. Jako první jsem zahrála počáteční tón prvního popěvku, kterým byl tón d¹, poté co se dítěti podařilo nasadit správný tón, začalo zpívat. Děti, které byly nejisté a nevěřily si, zpívaly s oporou klavíru a mého hlasu. Chtěla jsem předejít tomu, aby se dítě cítilo nekomfortně a bylo do něčeho nuceno. Právě proto jsem dětem dala vybrat, jestli chtějí zpívat s mou oporou nebo samy. Skoro všichni si vybrali možnost zpívat i s oporou mého hlasu, byly si tak jistější a výzkum tento prvek nijak neovlivnil, naopak dle mého názoru výzkumu pomohl. Po dozpívání prvního popěvku jsem začala hrát druhý popěvek. Začala jsem

vždy buď na tónu h^1 nebo a^1 dle momentální polohy dětského hlasu. V druhém popěvku měli děti opět na výběr zpívat s mnou oporou nebo bez.

Vytvořila Jana Hudcová

Obrázek 3 Popěvek 1 (vlastní zdroj)

Vytvořila Jana Hudcová

Obrázek 4 Popěvek 2 (vlastní zdroj)

Výzkum byl rozdělen na dvě části. Pre-test byl proveden po seznámení se s repertoárem. Post-test proběhl jeden měsíc od seznámení s repertoárem, zde byly zjišťovány rozdíly ohledně hlasového rozsahu dětí během prvního a druhého testování. Během celého měsíce bylo s dětmi pracováno. Docházela jsem do tříd jednou týdně. Během mé návštěvy jsme se vždy svolali ke zpívání oběma popěvkami, rozezpívali, nacvičovali správné pěvecké návyky a následně zpívali lidové písně na přání (viz. další kapitola).

Během pre-testu byla zjištěna nedostatečná kvalita zvuku audionahrávek, z tohoto důvodu byl pro post-test pořízen mikrofón pro lepší záznam zvuku. Oba popěvky byly s dětmi zpívány v příslušné transpozici, popěvek č.1 byl transponován do tóniny d Dur, druhý popěvek vždy začal od tónu, kde se dítě cítilo nejlépe. Oba popěvky jsem osobně vytvořila pro výzkum.

4.2 VÝSLEDKY EXPERIMENTU

Všechny výsledky byly zaznamenávány průběžně na papír. Jednotlivé výsledky uvádím níže zaznamenané v tabulkách. Tabulky jsem rozdělila pro lepší přehled dle pohlaví, dle doby výzkumu a také dle jednotlivých tříd.

VÝSLEDKY DÍVEK

Nejprve se budeme věnovat výsledkům dívek. Více pěvecky trénovanou třídu jsem označila růžovou barvou, méně pěvecky trénovanou třídu jsem označila barvou fialovou.

První tabulka ukazuje hlasové rozsahy děvčat v průběhu pre-testu. Jak můžeme vidět, rozsahy dívek z více pěvecky trénované třídy jsou větší, než u třídy méně pěvecky trénované. Žádná z dívek neměla rozsah nižší, než je tón c^1 a vyšší než tón d^2 . Průměrný rozsah obou tříd byl od tónu d^1 do tónu h^1 . Můžeme si všimnout, že rozsahy dívek z trénovanější třídy dosahují průměrně rozsahu sexty, ve třech případech oktávy a více, oproti dívkám z méně pěvecké třídy, zde je průměrný rozsah sexty, pouze u jedné z dívek můžeme vidět rozsah oktávy.

V druhé tabulce znázorňující průběh post-testu kde si můžeme povšimnout změn rozsahu u třech dívek z méně pěvecky trénované třídy, u těchto dívek se prokázal efekt nácviku během výzkumu. Díky práci s hlasem a častějšímu zpěvu se rozsahy u dívek zvětšily. Krom těchto tří případů není vidět žádný rozdíl oproti prvnímu testování, stejně jako v předchozí tabulce můžeme vidět, že rozsah dívek není nižší než tón c^1 a vyšší než tón d^2 . Můžeme si také všimnout, že průměrný rozsah dívek z více pěvecky trénované třídy je vyšší než u třídy méně trénované. U trénovanější třídy je rozsah mezi tóny c^1 až c^2 u méně trénované třídy spíše d^1 až h^1 .

Některé dívky se během výzkumu styděly zpívat sami. Vypozorovala jsem, že při společném zpěvu byly hlasy dívek daleko více slyšet a působily sebevědoměji. Bohužel z hlediska zjištění jednotlivých rozsahů jsem musela děti testovat jednotlivě, vzhledem k individuálním rozsahům dětí. Pro omezení studu jsem nabízela svou hlasovou oporu.

	h	c1	d1	e1	f1	g1	a1	b1	h1	c2	d2
1			■	■	■	■	■	■	■		
2		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
3		■	■	■	■	■	■	■	■		
4			■	■	■	■	■	■	■	■	
5			■	■	■	■	■	■	■		
6			■	■	■	■	■				
7		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
1			■	■	■	■	■	■	■		
2			■	■	■	■	■				
3			■	■	■	■	■	■	■		
4			■	■	■	■	■	■			
5			■	■	■	■	■	■			
6			■	■	■	■	■	■	■		
7		■	■	■	■	■	■	■			
8			■	■	■	■	■	■	■		

Obrázek 5 Tabulka výsledků pre-test dívky.

	h	c1	d1	e1	f1	g1	a1	b1	h1	c2	d2
1			■	■	■	■	■	■	■		
2		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
3		■	■	■	■	■	■	■	■		
4		■	■	■	■	■	■	■	■	■	
5			■	■	■	■	■	■	■		
6			■	■	■	■	■				
7		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
1			■	■	■	■	■	■			
2			■	■	■	■	■				
3			■	■	■	■	■				
4			■	■	■	■	■	■			
5			■	■	■	■	■				
6		■	■	■	■	■	■	■	■		
7		■	■	■	■	■	■	■			
8			■	■	■	■	■	■			

Obrázek 6 Tabulka výsledků post-test dívky.

VÝSLEDKY CHLAPCŮ

Výsledky v tabulkách u chlapců jsem pro lepší orientaci ve čtení tabulky označila více pěveckou třídu světle modrou barvou a méně pěveckou třídu barvou tmavě modrou.

V první tabulce můžeme vidět hlasové rozsahy chlapců z obou tříd v průběhu pre-testu. Z více pěvecky trénované třídy se výzkumu účastnilo více chlapců, než z druhé třídy je proto těžší jejich hlasové rozsahy vzájemně porovnávat. Žádný z chlapců neměl rozsah nižší než tón c^1 a vyšší než tón c^2 . Průměrný rozsah obou tříd byl od tón d^1 do tónu h^1 . Ve více pěvecké třídě si můžeme všimnout průměrného rozsahu septimy oproti méně pěvecké třídě, kde převažuje rozsah sexty. V méně pěvecké třídě se vyskytovaly tzv. bručouni, mým cílem bylo toto bručení odstranit, popřípadě zmírnit.

V druhé tabulce je zaznamenán průběh druhého testování. Ke změně rozsahu došlo u 10 chlapců. U sedmi chlapců se rozsah zvýšil, u tří chlapců se zmírnilo „bručení“ a jejich nejnižší rozsah se změnil z tónu c^1 na tón d^1 . Průměrný rozsah v obou třídách se pohyboval mezi tóny d^1 až h^1 . Rozsah více pěvecké třídy se pohyboval na hranici sexty až septimy v jednom případě oktávy. U méně pěvecké třídy se rozsah pohyboval podobně na hranici mezi sextou a septimou, v jednom případě byl zaznamenán rozsah oktávy. Z hlediska výsledků mohu říct, že můj experiment byl prospěšný pro děti z obou tříd.

Stejně jako u dívek byl zaznamenán problém se studem i u chlapců. Opět byly chlapci jistější ve skupinovém zpěv než v sólovém. I jim jsem nabízela oporu svého hlasu. Paradoxně zpěv bavil více chlapce než děvčata. Mé očekávání bylo opačné chlapci si vymýšleli další metody rozezpívání a celková hra na zpěváky je velice zaujala.

	h	c1	d1	e1	f1	g1	a1	b1	h1	c2	d2
1			■	■	■	■	■	■	■		
2			■	■	■	■	■	■			
3			■	■	■	■	■	■	■	■	
4			■	■	■	■	■	■	■		
5			■	■	■	■	■	■	■	■	
6			■	■	■	■	■				
7			■	■	■	■	■	■			
8			■	■	■	■	■	■	■		
9		■	■	■	■	■	■	■	■		
10			■	■	■	■	■	■	■		
11			■	■	■	■	■	■	■	■	
12			■	■	■	■	■	■	■	■	
13			■	■	■	■	■	■			
1		■	■	■	■	■	■	■	■		
2		■	■	■	■	■	■	■			
3			■	■	■	■	■	■	■		
4			■	■	■	■	■				
5			■	■	■	■	■	■	■		
6		■	■	■	■	■	■				
7			■	■	■	■	■	■	■		
8			■	■	■	■	■	■			

Obrázek 7 Tabulka výsledků pre-test chlapci.

	h	c1	d1	e1	f1	g1	a1	b1	h1	c2
1			■	■	■	■	■	■	■	
2			■	■	■	■	■	■	■	■
3			■	■	■	■	■	■	■	■
4		■	■	■	■	■	■	■	■	■
5			■	■	■	■	■	■	■	■
6			■	■	■	■	■			
7			■	■	■	■	■	■	■	
8			■	■	■	■	■	■	■	
9			■	■	■	■	■	■	■	
10			■	■	■	■	■	■	■	
11			■	■	■	■	■	■	■	■
12			■	■	■	■	■	■	■	■
13			■	■	■	■	■	■	■	
1		■	■	■	■	■	■	■	■	■
2		■	■	■	■	■	■	■	■	
3			■	■	■	■	■	■	■	■
4			■	■	■	■	■			
5			■	■	■	■	■	■	■	
6			■	■	■	■	■			
7			■	■	■	■	■	■	■	
8			■	■	■	■	■	■	■	■

Obrázek 8 Tabulka výsledků post-test chlapci.

5 PRŮBĚH A REALIZACE VÝZKUMU PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ VE VYBRANÝCH MŠ

Tato kapitola seznámí čtenáře o průběhu výzkumu pěveckých dovedností a jeho rozvoje v jednotlivých třídách vybraných mateřských škol. Nedílnou součástí kapitoly jsou grafy zaznamenávající výsledky chlapců a děvčat z jednotlivých tříd a také rozdíl mezi jednotlivými třídami.

5.1 PRŮBĚH VÝZKUMU PĚVECKÝCH DOVEDNOSTÍ

Pro tuto praktickou část byl zvolen stejný výzkumný vzorek jako v předešlé kapitole. Výzkumným vzorkem bylo celkem 36 dětí ve věku 4-7 let. Výzkum jsem realizovala ve vybraných mateřských školách v Plzni po dobu jednoho měsíce. Spolupráce obou mateřských škol byla předem dohodnuta s ředitelkami škol, pedagogy a zákonnými zástupci dětí. Rodiče i děti byly seznámeny s průběhem výzkumu a byly jim rozdány souhlasy s jeho provedením.

Jako první byl pro výzkum vybrán repertoár několika lidových písní, který byl rozdělen dle tónového rozsahu od rozsahu tercie po oktávu. Nejprve jsem zjistila kolik dětí z pěvecké třídy zná jednotlivé písně. Následně jsem stejný výzkum provedla i s méně pěveckou třídou. Výsledky byly postupně zaznamenány, jejich vyhodnocení je popsáno v grafu níže.

Dále jsem s dětmi pracovala na správném postavení při zpěvu pomocí hry na zpěváky. Mým cílem bylo pomocí hry u dětí dosáhnout správného postoje. Správný postoj vypadá tak, že nohy jsou mírně rozkročené, chodidla máme opřena celou plochou o zem, váha je rozložena do obou nohou stejně. Ruce jsou podél těla s uvolněnými rameny. Dětem jsem nejprve správný postoj ukázala a následně jsem si společně zahrály na zpěváky a pomocí hry nápodobou postoj nacvičily.

Od správného postoje jsem se přesunula ke správnému bráničnímu dýchání. Brániční dýchání je při zpěvu důležité. Vedeme děti ke klidnému a prohloubenému dechu do bránice, při kterém nezvedáme ramena. Dýchání souvisí se správným držením těla, je proto důležité dbát na to, aby tělo bylo uvolněné, otevřené a bez jakéhokoli napětí. S dětmi jsem trénovala správné dýchání pomocí hry na nafukovací balonek. Děti si lehly na záda, mírně pokrčily nohy. Ruce si dali na břicho a zavřeli oči. Pomalu dýchaly do břicha jako když chtějí nafouknout balonek. Během dýchání cítily, jak se břicho pomalu zvedá při nádechu a při výdechu klesá.

Po dokončení cvičení správného postoje a dýchání jsme se s dětmi rozezpívaly na melodii písní Kočka leze dírou, V zahradě na hrušce, skákal pes a vokály jó, nó, la. Po rozezpívání jsem si zazpívaly jednotlivé písně z repertoáru na přání. Aby se seznámily se všemi písněmi.

Testování pěveckých dovedností probíhalo v rámci výzkumu hlasového rozsahu. Stejně jako v předešlé kapitole docházely děti do místnosti s klavírem jednotlivě. Vybraly si, zda chtějí zpívat v sedě nebo ve stoje a nacvičili jsme opět správný postoj, posed a dýchání (pouze přiložení ruky na břicho). Před testem pěveckých dovedností jsme se rozezpívaly.

K testování pěveckých dovedností sloužily písně z vybraného repertoáru písní nebo si děti písně volily dle své potřeby a znalostí, připravený repertoár nebyl podmínkou testu. Děti byly hodnoceny body dle svých pěveckých dovedností, vše bylo zaznamenáno do tabulek. Způsob hodnocení a výsledky naleznete v kapitole výsledky experimentu. Dítě bylo hodnoceno bodově na základě svých momentálních pěveckých dovedností. Nejvyšší počet bodů pro získání byl 4 body, nejnižší počet bodů byla 0. Bodový systém naleznete podrobněji v tabulce uvedené níže.

Dovednosti	Body
Dítě dokáže zazpívat píseň intonačně i rytmicky správně	4
Dítě zazpívá píseň s mírnými chybami v intonaci, rytmu	3
U dítěte se při zpěvu častěji objevují chyby v intonaci a rytmu.	2
U dítěte se objevují výrazné chyby v intonaci a rytmu	1
Dítě nezazpívá píseň vůbec	0
Jméno	Věk

Obrázek 9 Tabulka hodnocení pěveckých dovedností.

Dítě si zvolilo píseň samo nebo mu byla doporučena. Následně si zvolilo, jestli chce zpívat s mou hlasovou oporou nebo bez. Děti volily mezi lidovými, ale také umělými písněmi.

Děti z více pěvecké třídy dávaly přednost náročnějším autorským písním před lidovými. Děti z méně pěvecké třídy volily spíše písně lidové.

Testování pěveckých dovedností bylo rozděleno do dvou částí. První část byla ihned po seznámení s repertoárem. Druhá část výzkumu byla provedena po měsíci.

Během toho, než bylo provedeno druhé testování jsem docházela do obou tříd jednou týdně v rámci rozvoje pěveckých dovedností u dětí. Během mých návštěv ve třídách jsem s dětmi zpívala lidové písně z repertoáru na přání, nebo se pro ozvláštňení písně losovaly. Aby nedošlo k drilování postoje, dýchání a jednotlivých písní. Byly během zpěvu prováděny různé hry, nebo byly písně doprovázeny Orffovými nástroji, či jednoduchým tanečkem, každé dítě si tak mohlo najít aktivitu pro sebe nejbližší.

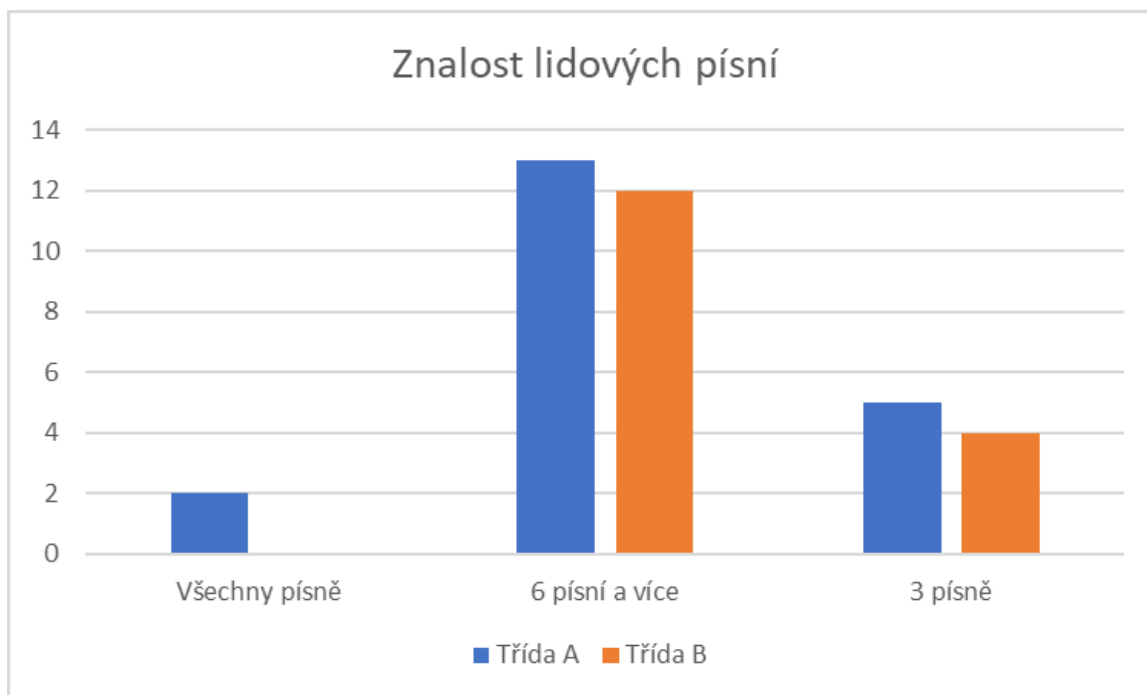
5.2 VÝSLEDKY EXPERIMENTU

V této kapitole se nachází jednak průběžné výsledky pěveckých dovedností jednotlivých tříd, ale také znalosti lidových písní z vybraného repertoáru, které jsou zaznamenány v příslušných grafech. Všechna označení a popisy grafů jsou podrobně vysvětleny u jednotlivých skupin výsledků.

VÝSLEDKY ZNALOSTI LIDOVÝCH PÍSNÍ

V grafu si můžeme povšimnout toho, že ve výsledku nejsou mezi třídami značné rozdíly. Více pěvecká třída je v grafu označena jako třída A, jejíž výsledky jsou označeny modrou barvou. Méně pěvecká třída je v grafu označena jako třída B, která je vyznačena barvou oranžovou.

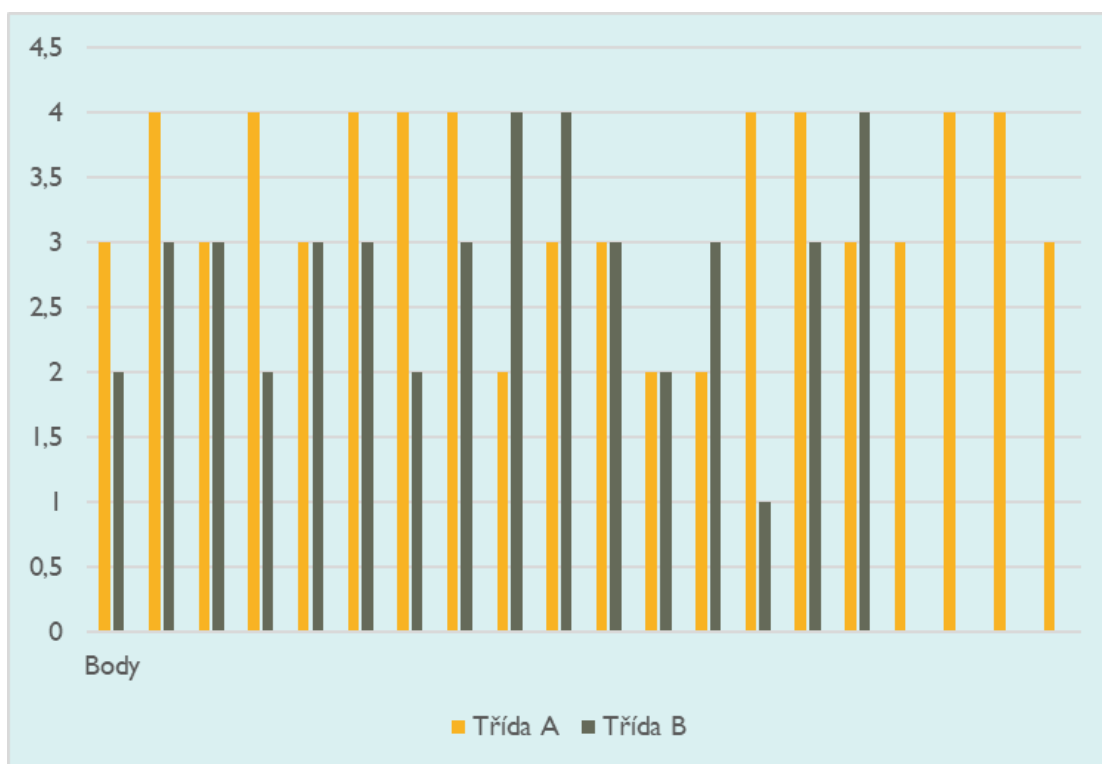
Ve více pěvecké třídě znaly dvě dívky všechny lidové písně z repertoáru. Obě dívky zpívají v dětském sboru, můžeme tedy předpokládat, že daný repertoár znají právě odtud. Ve 13 případech ve více pěvecké třídě znaly děti slova i melodii šesti nebo více lidových písní. U ostatních písní znaly buď jen melodii nebo vůbec píseň neznaly. 5 dětí z více pěvecké třídy znalo pouze tři písně u ostatních neznaly slova pouze melodii. V méně pěvecké třídě neznal všechny písně nikdo z dětí. Ve 12 případech děti znaly šest a více písní, u ostatních písní neznaly slova ani melodii. Ve 4 případech znaly děti z méně pěvecké třídy pouze tři písně, ostatní neznaly vůbec.

Obrázek 10 Graf znalosti lidových písní

VÝSLEDKY PRE-TESTU

Zde jsou v grafu zaznamenány výsledky pre-testu v obou třídách. Pro lepší orientaci je více pěvecká třída v grafu označena jako třída A, vyznačena žlutou barvou. Méně pěvecky trénovaná třída označena jako třída B je vyznačena šedou barvou. Můžeme vidět značný rozdíl v úrovni pěveckých dovedností mezi třídami. Třída A byla početnější, ale i přes větší počet dětí můžeme vidět patrný rozdíl. Ve více pěvecké třídě získalo plný počet bodů 9 dětí z 20. V méně pěvecké třídě získaly plný počet bodů 3 děti z 16. V této oblasti je rozdíl mezi třídami opravdu velký. 3 body získalo z obou tříd 8 dětí. 2 body pak získaly 3 děti z více pěvecké a 4 z méně pěvecké třídy, ani zde nebyl rozdíl tak vysoký. 1 bod získalo jedno dítě z méně pěvecké třídy.

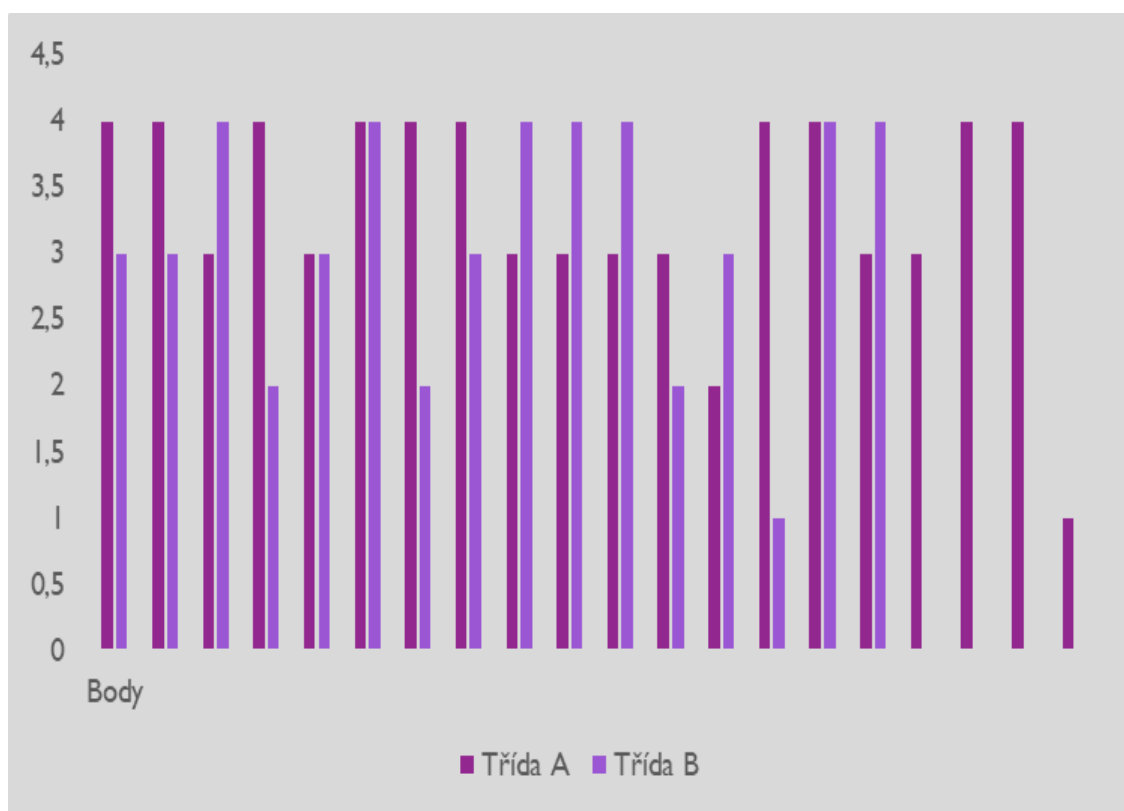

Obrázek 11 graf pre-test pěveckých dovedností

Co se týče volby písni zde byly mezi dětmi značné rozdíly. Děti z více pěvecké třídy volily náročnější písni, co se naučily během roku. Děti z druhé třídy volily spíše mnou zvolený repertoár lidových písni.

VÝSLEDKY POST-TESTU

Zde jsou uvedeny výsledky post-testu pěveckých dovedností, který bylo uskutečněno měsíc po prvním testování. Všechny výsledky jsou opět zaznamenány pomocí bodů v grafu. Pro lepší přehlednost je více pěvecky trénovaná třída označena v grafu jako třída A vyznačena tmavě fialovou barvou. Méně pěvecky trénovaná třída je pojmenována jako třída B označena světle fialovou barvou. Rozdíly mezi třídami jsou stále z grafu patrné. 10 dětí z pěvecky trénovanější třídy a 7 dětí z méně pěvecky trénované dosáhlo maximálního počtu bodů. 5 dětí z pěvecké a 8 dětí z méně pěvecké třídy dosáhlo 3 bodů. 1 dítě z pěvecké a 3 děti z méně pěvecké třídy dosáhly 2 bodů. 1 dítě z pěvecké i méně pěvecké třídy dosáhlo 1 bodu. Oproti předchozím výsledkům graf jasně dokazuje zlepšení v obou třídách. Konkrétně došlo k rozvoji dovednosti u 8 dětí. Z více pěvecké došlo k rozvoji u 3 dětí. V méně pěvecké třídě došlo k rozvoji pěveckých dovedností u 5 dětí. U jednoho dítěte z více pěvecké třídy došlo k regresi dovedností, chlapec v době výzkumu odmítl znovu zpívat. Jeho potřebě jsem vyhověla a do zpěvu ho nenutila.

Obrázek 12 Graf post-test pěveckých dovedností

Z výsledků obou tříd můžeme vyčíst, že celkový experiment byl pro děti přínosný a pomohl k rozvoji jejich pěveckých dovedností.

Verifikace hypotéz:

Hypotéza 1: Hypotéza byla výzkumem potvrzena. Hlasové rozsahy jednotlivých tříd se výrazně nelišily, rozdíly byly ve spodní hranici v rozsahu 1 tónu, v horní hranici byl stejně jako u hranice spodní rozdíl jen jednoho tónu. Celkový rozdíl rozsahu mezi třídami byl dva tóny.

Hypotéza 2: Byla výzkumem rovněž potvrzena. Jednotlivé rozsahy mezi chlapci a dívkami se výrazně nelišily, rozdíl činil pouze jeden tón, kdy dívky vyzpívaly tón d².

Hypotéza 3: Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena. Pěvecké dovednosti ve více pěvecky trénované třídě byly dle zaznamenaných výsledků patrně vyšší, bodové hodnocení pěvecky více trénované třídy se pohybovalo mezi 3 a 4 body. V druhé části testování byl prokázán rozvoj dovedností u určitých dětí, ale i přes tento rozvoj jsou stále pěvecké dovednosti více pěvecké třídy na vyšší úrovni.

Hypotéza 4: Tato hypotéza je potvrzena v post-testu pěveckých dovedností. Jak je již zmíněno ve výsledcích k rozvoji pěveckých dovedností došlo celkem u 8 dětí. Větší rozvoj byl zaznamenán v pěvecky méně trénované třídě, zde byl rozvoj prokázán u 5 dětí.

DISKUSE

Je třeba zvážit jednotlivé rozdíly mezi dětmi z výzkumných tříd. Dle výsledků nebyly rozdíly hlasového rozsahu až tak velké. Příčinou tohoto výsledku mohl být malý výzkumný vzorek. Pokud by byl výzkumný vzorek větší, mohl by se dle mého názoru prokázat dojít k většímu rozdílu v hlasovém rozsahu dětí. Pokud by došlo ke značným rozdílům, které se začali objevovat již v průběhu výzkumu mohli bychom zvážit příčiny dětského „bručení“ a menších hlasových rozsahů. Je důležité brát v potaz individuální pěvecké předpoklady u jednotlivých dětí. Zde uvádím možné příčiny menšího hlasového rozsahu a následného „bručení“ u dětí. První příčinnou malého hlasového rozsahu je zřejmě nedostatek hudebních podnětů při výchově dítěte. Rodiče dětem či s dětmi již tak často nezpívají a dítě tak nemá prvotní hudební vzor. S hudbou se tak setká pouze v souvislosti s elektronikou (televize, mobil, počítač, rádio). Pokud by navštěvovalo mateřskou školu, kde by byla hudební výchova zanedbána, nemuselo by se s hudbou a správným pěveckým vzorem vůbec setkat.

Další příčinnou malého rozsahu u dětí může být nesprávně vedená hudební výchova v mateřské škole. Dle mého názoru nemá v dnešní době hudební výchova ve školství velké zastání. Pedagogové nejsou systematicky hudebně školeni, z toho důvodu s dětmi nezpívají a hudební činnosti jsou v jejich třídách minimální. Dítě tak opět nemá správný vzor, od kterého by se mohlo učit nápodobou.

Dále bych chtěla upozornit na rozdíly mezi dětmi z jednotlivých tříd. Dle výsledků nebyly rozdíly hlasového rozsahu až tak velké. Příčinou tohoto výsledku mohl být malý výzkumný vzorek. Pokud by byl výzkumný vzorek větší, mohl by se dle mého názoru prokázat dojít k většímu rozdílu v hlasovém rozsahu dětí.

Dále je potřeba zvážit, proč se pěvecké dovednosti nerozvinuly u všech dětí, ale pouze u některých. První příčinnou je délka výzkumu, pokud by bylo s dětmi pracováno déle, například v rámci půl roku či roku, mohlo by dojít k rozvoji pěveckých dovedností u všech dětí, které nedosáhly plného počtu bodů. Vzhledem k tomu, že každé dítě se vyvíjí individuálně, tak někdo potřebuje k rozvoji a upevnění návyků delší čas.

Další příčinnou je stud nebo strach dětí. Vzhledem k tomu, že více dětí volilo zpěv s mou oporou, odhaduji, že kdyby výzkum probíhal po skupinách, cítily by se některé děti lépe

a mohlo by dojít ke zjištění jiné úrovně pěveckých dovedností. Ovšem z hlediska sběru dat by tato možnost byla velice náročná. Bylo by složitější vyhodnotit každé dítě individuálně a udělit mu příslušný počet bodů.

Poslední příčinou je nedostatečná slovní zásoba a problém s artikulací. Je možné, že děti píseň znaly a uměly zazpívat, ale vzhledem k nedostatečně rozvinuté slovní zásobě se píseň zazpívat bály, jelikož nevěděli, co určité slovo znamená nebo ho neznaly a bály se chyby. Totéž platí u problému s artikulací. Dítě píseň mohlo znát i umět, ale netrouflo si ji zazpívat, aby neudělalo chybu, proto zpívalo nejistě anebo raději řeklo, že píseň nezná. Doporučila bych další výzkum hlasového rozsahu i pěveckých dovedností.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala stavbě hlasového ústrojí v souvislosti s tvorbou hlasu a jeho vývojem. V teoretické části jsem představila důležitost hlasové hygieny a její zásady. Věnovala jsem se také objasnění pojmu nezpěvnost a jejích důsledků. Dále jsem se v teoretické části věnovala problematice mezi hudebními schopnostmi a dovednostmi. Více jsem následně popsala dovednosti pěvecké.

Svůj výzkum jsem rozdělila do dvou řízených experimentů. V prvním výzkumu byla jedna z hypotéz potvrzena. Hlasový rozsah chlapců a dívek se mezi sebou výrazně nelišil. Dle zaznamenaných výsledků byly rozsahy chlapců i děvčat podobné. Druhá hypotéza byla též potvrzena. Hlasový rozsah méně pěvecky trénované třídy nebyl dle výsledků výrazně nižší než u třídy více pěvecké. V druhém výzkumu byly potvrzeny obě hypotézy. Rozdíl mezi pěveckými dovednostmi jednotlivých tříd byl dle výsledků patrný. Lépe si vedla více pěvecky trénovaná třída. Co se týče rozvoje pěveckých dovedností, zde byla druhá hypotéza také potvrzena. U 8 dětí došlo k rozvoji této dovednosti. Pokud by výzkum trval déle, než jeden měsíc domnívám se, že by k rozvoji dovednosti došlo u daleko většího počtu dětí.

Stanovené cíle mé práce byly v průběhu výzkumu naplněny. Při vyhodnocování dat a šetření bylo zjištěno, že děti mají osvojeny základní pěvecké návyky a mají kladný vztah ke zpěvu. Je však potřeba návyky s dětmi více procvičovat, aby došlo k plnému hudebnímu rozvoji.

Tato bakalářská práce byla pro mě velkým přínosem. Nejen, že jsem si potvrdila své domněnky ohledně hlasového rozsahu předškolních dětí, ale také jsem si ověřila fakt, že pokud budeme v dětech pěstovat kladný vztah k hudbě a ukážeme jim cestu, rádi se budou ke zpěvu vracet a rozvíjet se v hudebních dovednostech.

RESUMÉ

Tato bakalářská práce se věnuje výzkumu hlasového rozsahu a rozvoji pěveckých dovedností dětí ve věku 4-7 let pomocí připraveného písňového materiálu. Obsahuje jednak teoretickou část, také část praktickou. V teoretické části se nacházejí informace ohledně stavby hlasového ústrojí, hlasových rejstříků, vývoje dětského hlasu, hlasové hygieny a nezpěvnosti. Dále jsou zde uvedeny hudební schopnosti a dovednosti, především je zde zaměření na dovednosti pěvecké.

Praktická část seznamuje čtenáře s vybraným repertoárem uvedeným v přílohách, určenému k řízenému experimentu, včetně průběhu testování a jednotlivých výsledků. Experimentu se zúčastnilo 36 dětí ve věku 4-7 let z dvou tříd vybraných mateřských škol v Plzni. Jedna třída praktikuje hudební aktivity s dětmi minimálně jednou týdně, druhá třída hudební aktivity neprotikuje tak často. Výzkum byl členěný na dvě fáze, první fáze výzkumu byla provedena ihned po seznámení s repertoárem tzv. pre test, druhá fáze byla provedena po měsíci docházení do obou tříd tzv. post-test. Výsledky neprokázali zvětšení hlasového rozsahu u všech dětí. Ukázaly však rozvoj pěveckých dovedností u 8 dětí.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

This Bachelor thesis is dedicated to researching the vocal range and developing the singing skills of children aged 4-7 using prepared song material. It contains both a theoretical part and a practical part. The theoretical part contains information on the construction of vocal organs, vocal registers, the development of a child's voice, vocal hygiene and unsung ness. Furthermore, musical abilities and skills are listed, above all there is a focus on singing skills.

The practical part introduces the reader to a selected repertoire designed for controlled experiment, including the course of testing and individual results. The experiment involved 36 children aged 4-7 from two classes of selected kindergartens in Plzeň. One class practices musical activities with children at least once a week; the other class does not practice musical activities as often. The research was broken down into two phases, the first phase of the research was carried out immediately after familiarisation with the repertoire, the second phase was carried out after a month of visiting in both classes. The results did not show an increase in vocal range in all children. However, they showed the development of singing skills in 8 children.

SEZNAM LITERATURY

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JÚVA, Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0

KMENTOVÁ, Milena. *Témbrový sluch předškolních a mladších školních dětí ve světle pedagogického výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2019. ISBN 978-80-7603-112-8.

KODEJŠKA, Miloš. *Integrativní hudební výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-7290-080-3.

KUBECOVÁ, Markéta, Marcela PEHELOVÁ, Marie SLAVÍKOVÁ, Veronika RŮŽIČKOVÁ a Hana VÁŇOVÁ. *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe, [2017]. Rozvíjíme dítě v jednotlivých oblastech předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-332-2.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe, c2006. ISBN 80-86307-26-3.

LÝSEK, František. *Vox liberorum: Dětský hlas, výzkum jeho znaků a vývoje*. Brno: Blok, 1977

MACHŮ, Eva. *Hudební výchova v mateřské škole: Studijní opora*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2014.

MELKUS, L. *Rozvoj dětské hudební představivosti při nácviu písní*. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1970.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

OBEŠLOVÁ, Miluše. *Hlasová výchova 6-9letých dětí na základní škole*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-439-1.

OBEŠLOVÁ, MILUŠE. Rozsah dětského hlasu jako kritérium pro výběr písňového materiálu. Teoretické reflexe hudební výchovy [on-line]. Brno: Masarykova univerzita, 2014, roč. 10, č. 2, s. 1-11. ISSN 1803-1331.

Dostupné z:
http://www.ped.muni.cz/wmus/studium/doktor/teoreticke_reflexe_hv_10_2/obeslova.pdf

SEDLÁK, František. *Psychologie hudebních schopností a dovedností*. Praha: Supraphon, 1989. Comenium musicum (Supraphon). ISBN 80-7058-073-9.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2060-2.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLAVÍKOVÁ, Marie. *Psychologické aspekty hlasové výchovy žáků základní školy*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2004. ISBN 80-7043-261-6.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X.

TICHÁ, Alena. *Vokální činnosti jako prostředek rozvoje hudebnosti a zpěvnosti žáků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-318-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VYDROVÁ, Jitka. *Rady ke zpívání, aneb, Co může zpěvákům poradit odborný lékař*. Praha: Práh, 2009. ISBN 978-80-7252-252-1.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Obrázek 1 Postavení hlasivek	5
Obrázek 2 umístění hlasivek v těle.....	6
Obrázek 3 Popěvek 1 (vlastní zdroj)	24
Obrázek 4 Popěvek 2 (vlastní zdroj)	24
Obrázek 5 Tabulka výsledků pre-test dívky.....	26
Obrázek 6 Tabulka výsledků post-test dívky.....	27
Obrázek 7 Tabulka výsledků pre-test chlapci.	29
Obrázek 8 Tabulka výsledků post-test chlapci.	30
Obrázek 9 Tabulka hodnocení pěveckých dovedností.....	32
Obrázek 10 Graf znalosti lidových písní	34
Obrázek 11 graf pre-test pěveckých dovedností.....	35
Obrázek 12 Graf post-test pěveckých dovedností	36

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 písně s rozsahem 3 tónů.....	II
Příloha 2 písně s rozsahem 4 tónů.....	III
Příloha 3 písně s rozsahem 5 tónů.....	V
Příloha 4 písně s rozsahem 6 tónů.....	XI
Příloha 5 písně s rozsahem 7 tónů.....	XIII
Příloha 6 písně s rozsahem 8 tónů.....	XV
Příloha 7 ukázka souhlasu s provedením výzkumu.	XVIII
Příloha 8 tabulka hodnocení pěveckých dovedností pre-test.	XIX
Příloha 9 tabulka hodnocení pěveckých dovedností post-test.	XIX
Příloha 10 tabulka zaznamenání výsledků hlasového rozsahu.	XIX

Příloha 1 písně s rozsahem 3 tónů

Halí, belí

Lidová
Přepis not Jana Hudcová

Musical score for the song "Halí, belí". The score is written in 3/4 time and consists of two lines of music. The first line contains five measures with lyrics: "Ha - lí be - lí ko - ně vze - lí". The second line starts with a measure number "5" and contains four measures with lyrics: "a hří - bát - ka vpe - tr - že - li." Chord symbols C and G are placed above the notes in the first line, and G and C are placed above the notes in the second line.

Kampak kukačko

Česká lidová
Přepis not Jana Hudcová

Musical score for the song "Kampak kukačko". The score is written in 2/4 time and consists of one line of music. The lyrics are: "Kam-pak, ku-ka-čko, sne - seš va - jí-čko ku - ku ku - ku kam?". Chord symbols C are placed above the notes.

Příloha 2 písně s rozsahem 4 tónů.

Běžela ovečka

Moravská lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'Běžela ovečka' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. The key signature is one flat (F major). The score is divided into two systems. The first system has four measures with chords C, F, and C. The second system starts at measure 5 and has four measures with chords C, G, and C. The lyrics are written below the notes.

Bě - že - la o - več - ka ho - re do ko - peč - ka
Ne - ža - luj be - rán - ku na svo - ju ga - lán - ku

5 a za ní be - rá - nek ža - lo - vat na zá - mek.
o - na ti u - vy - je vě - nec roz - ma - rýn - ku.

Pod naším okýnkem

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'Pod naším okýnkem' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. The key signature is one flat (F major). The score is divided into two systems. The first system has five measures with chords C, G, C, G, and C. The second system starts at measure 9 and has five measures with chords F, C, G, C, and G. The lyrics are written below the notes.

Podna-ším o-kýn-kem ros-tou tam dvě rů-že podna-ším o-kýn-kem ro-ste tam štěp.

9 Jsou na něm ja-blí-čka tr-há je An-či-čka jsou dob-rá jsou sla-dká jsou ja-ko med.

Zlatá brána

Česká
Přepis not Jana Hudcová

Musical notation for the first line of the song. It consists of a single staff in 2/4 time with a treble clef. The melody is written in C major. There are five measures, each with a C chord above it. The lyrics are: Zla-tá brá-na o - te - vře-ná, zla-tým klí-čem o-dem - če-ná, kdo do ní vej-de

Musical notation for the second line of the song. It starts with a double bar line and a first ending bracket labeled '11'. The melody continues in C major with four measures, each with a C chord above it. The lyrics are: to-mu hla-va sej - de, ať je to ten ne-bo ten, pra-ští-me ho ko - ště - tem.

Příloha 3 písně s rozsahem 5 tónů.

V zahradě na hrušce

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical notation for the song 'V zahradě na hrušce'. The score is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of two staves. The first staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is written on a five-line staff with a D major chord symbol above it. The lyrics are: Vza - hra - dě na hruš - ce se - dá - vá kos / Na - na - šem ko - mí - ně se - dá - vá čáp. The second staff starts with a measure rest marked '5' and continues with the melody. The lyrics are: Má čer - ný ka - bá - tek a žlu - tý nos / kla - pe si zo - bá - kem klap, kla - py klap. The second staff ends with a D major chord symbol above it.

D A D

Vza - hra - dě na hruš - ce se - dá - vá kos
Na - na - šem ko - mí - ně se - dá - vá čáp

5 D A D

Má čer - ný ka - bá - tek a žlu - tý nos
kla - pe si zo - bá - kem klap, kla - py klap

Běží liška k Táboru

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical notation for the song 'Běží liška k Táboru'. The score is in C major (no sharps or flats) and 2/4 time. It consists of two staves. The first staff has a treble clef and a key signature of no sharps or flats. The melody is written on a five-line staff with a C major chord symbol above it. The lyrics are: Bě - ží liš - ka k Tá - bo - ru ne - se py - tel záz - vo - ru. The second staff starts with a measure rest marked '5' and continues with the melody. The lyrics are: je - žek za ní u - tí - ká že jí py - tel roz - pí - chá. The second staff ends with a C major chord symbol above it.

C G

Bě - ží liš - ka k Tá - bo - ru ne - se py - tel záz - vo - ru

5 C G C C G C

je - žek za ní u - tí - ká že jí py - tel roz - pí - chá.

CIB, CIB, CIBULENKA

česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G C C G C

Cib, cib, ci - bu - len - ka mak, mak, ma - ku - len - ka,

5 G C G C

když jsem by - la ma - lič - ká cho - va - la mě ma - tič - ka

9 G C G C

a teď už jsem ve - li - ká mu - sím cho - vat Je - ní - ka.

Maličká su

Moravská lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G C C G C

Ma - lič - ká su, hu - sy pa - su,
Tře - ba su já ma - lu - šen - ka,

5 C F G

1. 2.

tan - co - va - la bych já, až se tře - su, su.
pře - ce mě má rá - da má ma - měn - ka, ka.

Když jsem jel do Prahy

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G

Když jsem jel do Pra - hy pro hrách, pro hrách,
Kdy - bych mu byl dá - val o - ve, o - ves,
A - le že jsem dá - val ži - to, ži - to,

5 G G C G

u - pad mi na ces - tě va - lach, va - lach.
byl by mě do Pra - hy do - vez, do - vez.
ted' je mi va - láš - ka lí - to, lí - to.

Sedí liška pod dubem

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G C

Se - dí liš - ka pod du - bem, má piš - fal - ku a bu - ben.

5 C G C

Na piš - fal - ku pís - ká a na bu - ben tříš - ká.

Skákal pes

česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'Skákal pes' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. Chords are indicated by letters C and G above the staff. The lyrics are written below the notes.

C G

Ská - kal pes přes o - ves přes ze - le - nou lou - ku,

5 G G C

šel za ním mys - li - vec pé - ro na klo - bou - ku.

Holka modrooká

Česká
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'Holka modrooká' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. Chords are indicated by letters C, F, and G above the staff. The lyrics are written below the notes.

C F C G C

Hol - ka mo - dro - o - ká ne - se - dá - vej u po - to - ka,

5 C F C G C

hol - ka mo - dro - o - ká ne - se - dá - vej tam.

9 G C G C

Vpo - to - ce se vo - da to - čí po - de - me - le tvo - je o - čí,

13 C F C G

hol - ka mo - dro - o - ká ne - se - dá - vej tam.

Travička zelená

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G C

Tra - vič - ka ze - le - ná, to je mo - je po - tě - še - ní,

5 C G C

tra - vič - ka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

9 G C G C

Když si smy - slím na ni sed - nu, když si smys - lím na ni leh - nu,

13 C G

tra - vič - ka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

Pec nám spadla

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C G

Pec nám sp - dla pec nám spa - dla, kdo - pak nám jí pos - ta - ví,
Za - vo - lá - me na dě - de - čka, ten má vel - ké kla - di - vo,

5 G C

sta - rý pe - cař ne - ní do - ma a mla - dý to ne - u - mí.
dá do to - ho čty - ři rá - ny a bu - de to ho - to - vo.

Ovčáci, čtveráci

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'Ovčáci, čtveráci' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. Chords C and G are indicated above the notes. The lyrics are written below the staff.

C G C G C G

Ov - čá - ci čtve - rá - ci, vy - jste na - ší vič - ku,
To je lež ja - ko věž, ne - by - la to vič - ka,

7 C G C G C

i tu čo - čo - vič - ku vy - pás - li.
a - ni čo - čo - vič - ka byl o - ves.

To je zlatéposvícení

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Musical score for 'To je zlatéposvícení' in 2/4 time. The melody is written on a single staff with a treble clef. Chords C and G are indicated above the notes. The lyrics are written below the staff.

C G C G C

To je zla - té pos - ví - ce - ní to je zla - tá ne - dě - le
To je zla - té po - sví - ce - ní to je zla - té pon - dě - lí

5 G C G C G7 C

má - me ma - so a zas ma - so kto - mu kou - sek pe - če - ně.
má - me ma - so a zas ma - so ja - ko vše - ra vne - dě - lí.

Příloha 4 písně s rozsahem 6 tónů.

Prší prší

Přepis not Jana Hudcová

C

Pr - ší pr - ší, jen se le - je, kam ko - ní - čky po - je - de - me,
Ku - kač - ka už za - ku - ka - la, má pa - nen - ka za - pla - ka - la,

5 F C G

po - je - de - me na lu - ka, až ku - kač - ka za - ku - ká.
ty ku - kač - ko ne - ku - kej, má pa - nen - ko ne - pla - kej.

Tancovala žížala

Česká
Přepis not Jana Hudcová

F C7 F

Tan - co - va - la ží - ža - la na zah - rád - ce pol - ku
Pojď - te pa - ne sly - má - čku ta - ky na ta - ne - ček

5 F7 B7 C7 F

čme - lá - ko - vi, že ji hrál da - la půl - ku vdol - ku.
čme - lák dos - tal, že ji hrál slad - ký lí - va - ne - ček.

Kočka leze dírou

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

C F G F C

Koč - ka le - ze dí - rou, pes ok - nem, pes ok - nem,
A když bu - de pr - šet, zmok - ne - me, zmok - ne - me,

7 G C G C G C G

ne - bu - de - li pr - šet, ne - zmok - nem, ne - bu - de - li pr - šet, nez - mok - nem.
na slu - nič - ku za - se u - schne - me, na slu - nič - ku za - se u - schne - me.

Šel zahradník do zahrady

Česká lidová
Přepis not Jana Hudecová

Šel za - hrad - ník do za - hra - dy smo - ty - kou, smo - ty - kou.
Ne - by - la to roz - ma - rýn - ka byl to křen, byl to křen.

5

Vy - ko - pal tam roz - ma - rýn - ku ve - li - kou, ve - li - kou.
Vy - ho - dil ji za - hrad - ní - ček zok - na ven zok - na ven.

Příloha 5 písně s rozsahem 7 tónů.

Adámku náš

Česká
Přepis not Jana Hudcová

C

A - dům - ku náš co - pak dě - láš,
A - dá - mek vstal všech - no hle - dal,

5 F C G C

dě - ti jdou do ško - ly, tys ješ - tě vpos - te - li,
ne - vě - děl kam bo - ty, ka - bát a kal - ho - ty

9 G C G

o nic ned - báš, o nic ned - báš,
vše - ra si dal, vše - ra si dal.

Kalamajka

Česká
Přepis not Jana Hudcová

D Emi A D

Ka - la - maj - ka mik, mik, mki, o - že - nil se ko - mi - ník,
Ka - la - maj - ka pěk - ná věc, když je zi - ma šup na pec,

5 Hmi Emi A7 D

vzal si že - nu E - liš - ku, vroz - tr - ha - něm ko - žiš - ku,
když je tep - lo šup do - lů, Ka - la - maj - ku tan - cu - ju.

Pásla ovečky

Česká
Přepis not Jana Hudcová

C G C C G C

Pás - la o - več - ky vze - le - nám há - ječ - ku, pás - la o - več - ky včer - nám - le - se.

9 G G G7 C G

Já na ni du - py, du - py, dup, o - na zas cu - py, cu - py, cup. Hou - fem o - ve - čky, se - ber - te

16 C C G C

se vše - ky, hou - fem o - več - ky se - ber - te se.

Příloha 6 písně s rozsahem 8 tónů.

Já do lesa nepojedu

Česká
Přepis not Jana Hudcová

C G7 C

Já do le - sa ne - po - je - du, já do le - sa ne - pu - du,

5 C G7 C

kdy - by na mě haj - nej při - šel, on by mě vzal se - ky - ru.

9 G C G C

Se - ky - ra je za dva zla - tý a to - pūr - ko za to - lar,

13 C G7 C

kdy - by na mě haj - nej při - šel, on by mě to všec - ko vzal.

Šla Nanyňka do zelí

Česká
Přepis not Jana Hudecová

C F G7 C

Šla Na - nyn - ka do ze - lí do ze - lí do ze - lí.
Já to pla - tit ne - bu - du, ne - bu - du, ne - bu - du.

5 C F G7 C

Na - tr - ha - la lu - pe - ní lu - pe - nič - ka.
Rad - ši se dám na voj - nu na voj - nič - ku.

9 C Dmi G C

Při - šel za ní Pe - pí - ček, roz - šla - pal jí ko - ší - ček,
Na voj - nu se ne - dá - vej, truc ro - di - čům ne - dě - lej,

13 Ami F C G7 C

ty, ty, ty, ty, ty, ty, ty to bu - deš pla - ti - ti.
u - dě - lám, u - dě - lám, na voj - nu se pře - ce dám.

Já jsem muzikant

Česká
Přepis not Jana Hudcová

D A D A D

Já jsem mu - zi - kant a při - chá - zím kvám zče - ské ze - mě.

5 D A D A D

My jsme mu - zi - kan - ti při - chá - zí - me kvám.

9 D A D A

Já u - mím hrá - ti, my u - mí - me ta - ky
A to na hou - sle, jak se na ně hra - je?

13 D A 1. D 2. D

Fi - dli, fid - li sta - ré vid - li, fid - li, fid - li hou - slič - ky, hou - slič - ky.

Příloha 7 ukázka souhlasu s provedením výzkumu.

Informovaný souhlas zákonného zástupce s účastí dítěte v pedagogickém výzkumu

Jméno dítěte (tiskace):

Prohlášení zákonného zástupce

označte křížkem svoji volbu

	ANO	NE
1. Seznámil/a jsem se s písemně i ústně podanými informacemi o výzkumném projektu	X	
2. Souhlasím s účastí svého dítěte ve výzkumném šetření v průběhu školního roku 2022/23 za předpokladu dodržení etických podmínek výzkumu	X	
3. Jsem seznámen/a s dobrovolností účasti a s možností z výzkumu odstoupit	X	
4. Jsem seznámen/a s tím, že osobní data a získané informace budou anonymizovány	X	
5. Souhlasím s pořizováním anonymizovaných audio záznamů (zvukových souborů) z průběhu vyučování	X	
6. Jsem seznámen/a s tím, že data budou bezpečně uložena a k nim bude zamezen přístup neoprávněným osobám	X	
7. Uděluji svolení k archivaci dat v průběhu výzkumu a tři roky po jeho skončení, případně k prodloužení této lhůty, pokud by data byla přínosná pro další publikaci nebo výzkum	X	
8. Uděluji výslovný souhlas s použitím anonymizovaných dat a výsledků výzkumu v bakalářské nebo jiné vědecké práci, odborné publikaci či veřejné prezentaci	X	

Datum: 6. 12. 23

Zákonný zástupce dítěte jméno (tiskace)

podpis

Datum a podpis řešitelky: 6. 12. 2023

Jana Hudecová

Vedoucí projektu: Mgr. et Mgr. Veronika Růžičková, Ph. D.
Katedra hudební výchovy a kultury, Fakulta pedagogická
Západočeská univerzita v Plzni

Autorka formuláře Veronika Růžičková, 12. 9. 2022

Příloha 8 tabulka hodnocení pěveckých dovedností pre-test.

Dovednosti	Body
Dítě dokáže zazpívat píseň intonačně i rytmicky správně	4
Dítě zazpívá píseň s mírnými chybami v intonaci, rytmu	3
U dítěte se při zpěvu častěji objevují chyby v intonaci a rytmu.	2
U dítěte se objevují výrazné chyby v intonaci a rytmu	1
Dítě nezazpívá píseň vůbec	0
Jméno	Věk

Příloha 9 tabulka hodnocení pěveckých dovedností post-test.

Jméno	věk	Předchozí body	Body získané po 2. testování

Příloha 10 tabulka zaznamenání výsledků hlasového rozsahu.

Jméno	Věk	Nejvyšší vyzpíváný tón	Nejnižší vyzpíváný tón